

การวิเคราะห์ ย่านและชุมชนของเมืองนครสวรรค์

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไปและวิวัฒนาการของชุมชนเมืองนครสวรรค์ ในบทที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า เมืองนครสวรรค์มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง มีเรื่องราวและเหตุการณ์ที่สำคัญ ภายในเมืองมาโดยตลอด มีการเปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตริมน้ำมาเป็นวิถีชีวิตบนบกให้ความสำคัญกับเส้นทางถนนสายต่างๆเป็นหลัก มีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ สังคมเพิ่มขึ้น มีย่านและชุมชนเกิดขึ้นภายในเมือง ซึ่งในการวางแผนทางการพัฒนาย่านและชุมชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับย่านและชุมชนในปัจจุบัน มาประกอบกับเรื่องราวในอดีต ในการคิดหาแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับเมือง ดังนั้นการศึกษาในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพการพัฒนาและการขยายตัวของชุมชนในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ ของเมืองเพียงใด และแนวโน้มการขยายตัวต่อไปอย่างไร รวมทั้งปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนาเมืองที่เกิดขึ้น เพื่อหาทิศทางในการพัฒนาย่านและชุมชน ของเมืองนครสวรรค์ในลำดับต่อไป

5.1 วิเคราะห์โครงสร้างระดับเมือง

การวิเคราะห์สภาพการพัฒนาระดับเมือง โดยการพิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญของเมือง ซึ่งองค์ประกอบของเมืองที่ควรนำมาพิจารณาดังนี้

5.1.1 รูปแบบการใช้ที่ดิน¹

จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของเมืองนครสวรรค์และอดีตที่ผ่านมา ในบทที่แล้วนั้น เมืองนครสวรรค์เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อีกทั้งมีตำแหน่งที่ตั้งที่ดีทางการคมนาคมและการค้า มีบทบาทที่สำคัญทั้งในระดับภาคและประเทศ เมืองนครสวรรค์จึงมีกิจกรรมการใช้ที่ดินที่หลากหลาย โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

¹การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวม สำนักงานผังเมืองจังหวัดนครสวรรค์

รูปแบบการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย

โดยเมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองที่เป็นแหล่งพาณิชยกรรม และแหล่งงาน รวมทั้งเป็นจุดศูนย์กลางทางการศึกษาและการปกครอง ทำให้เมืองนครสวรรค์เป็นเมืองขนาดใหญ่ โดยปัจจุบัน ปี พ.ศ.2547 มีประชากรประมาณ 98,798 คน โดยแหล่งที่พักอาศัยกระจายอยู่ทั่วบริเวณพื้นที่เมือง โดยแหล่งที่พักอาศัยแบบร้านค้า(Mix Use) จะอยู่ใจกลางเมือง และรอบนอกจะเป็นในลักษณะบ้านเดี่ยว ที่เป็นโครงการบ้านจัดสรร ส่วนบริเวณย่านการศึกษา ส่วนใหญ่จะที่พักอาศัยให้เช่า โดยเป็นไปในรูปแบบของอพาร์ทเมนต์ โดยกระจายอยู่รอบๆ สถานศึกษาต่างๆ

รูปแบบการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม

กิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมถือเป็นกิจกรรมหลักของเมือง โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการค้าและการบริการ โดยรูปแบบของการค้าภายในเมืองมีทั้งค้าส่งและค้าปลีก โดยลักษณะของแหล่งพาณิชยกรรมดังกล่าว แบ่งเป็น ร้านค้าทั่วไป(Mix Use) ตลาดสด และห้างสรรพสินค้า ซึ่งรูปแบบของสินค้าและผลิตภัณฑ์แตกต่างกันไป โดยกิจกรรมจะเข้มข้นบริเวณใจกลางเมือง และรูปแบบช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

รูปแบบการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

เนื่องจากเมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองที่โดดเด่นด้านการค้าและบริการ ทำให้การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าน้อย เนื่องจากปัจจุบันได้มีการกำหนดการใช้ที่ดินประเภทนี้ภายในเมือง โดยสำนักงานนโยบายและผังเมือง จังหวัดนครสวรรค์ แต่อย่างไรก็ตามอดีตเมืองนครสวรรค์ได้เคยมีโรงงานไม้ค่อนข้างมาก จากที่เป็นเมืองที่รับไม้จากภาคเหนือมาแปรรูปเพื่อส่งต่อมายังกรุงเทพฯ โดยโรงงานเหล่านี้ได้ปิดตัวลงไปเนื่องจากการค้าไม้มีค่อนข้างน้อย โดยโรงงานเหล่านี้จะตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน แต่กิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในเมืองปัจจุบันนี้ กับเป็นอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ได้แก่ อู่ซ่อมรถยนต์ โดยมีมากบริเวณถนนมาตุลี

รูปแบบการใช้ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ

เมืองนครสวรรค์ถือเป็นเมืองที่มีบทบาทด้านการปกครอง มาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปัจจุบันเมืองนครสวรรค์มีบทบาทด้านการปกครองน้อยลง แต่ยังคงมีความสำคัญทางด้านการปกครองในระดับภาคอยู่ โดยกิจกรรมประเภทนี้มีการแบ่งส่วนกันค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแผนงานระดับเมืองจะอยู่รวมกันกับ

เทศบาล ที่สำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์ ส่วนหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับแผนงานระดับจังหวัดจะอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์บริเวณถนนสวรรค์วิถี

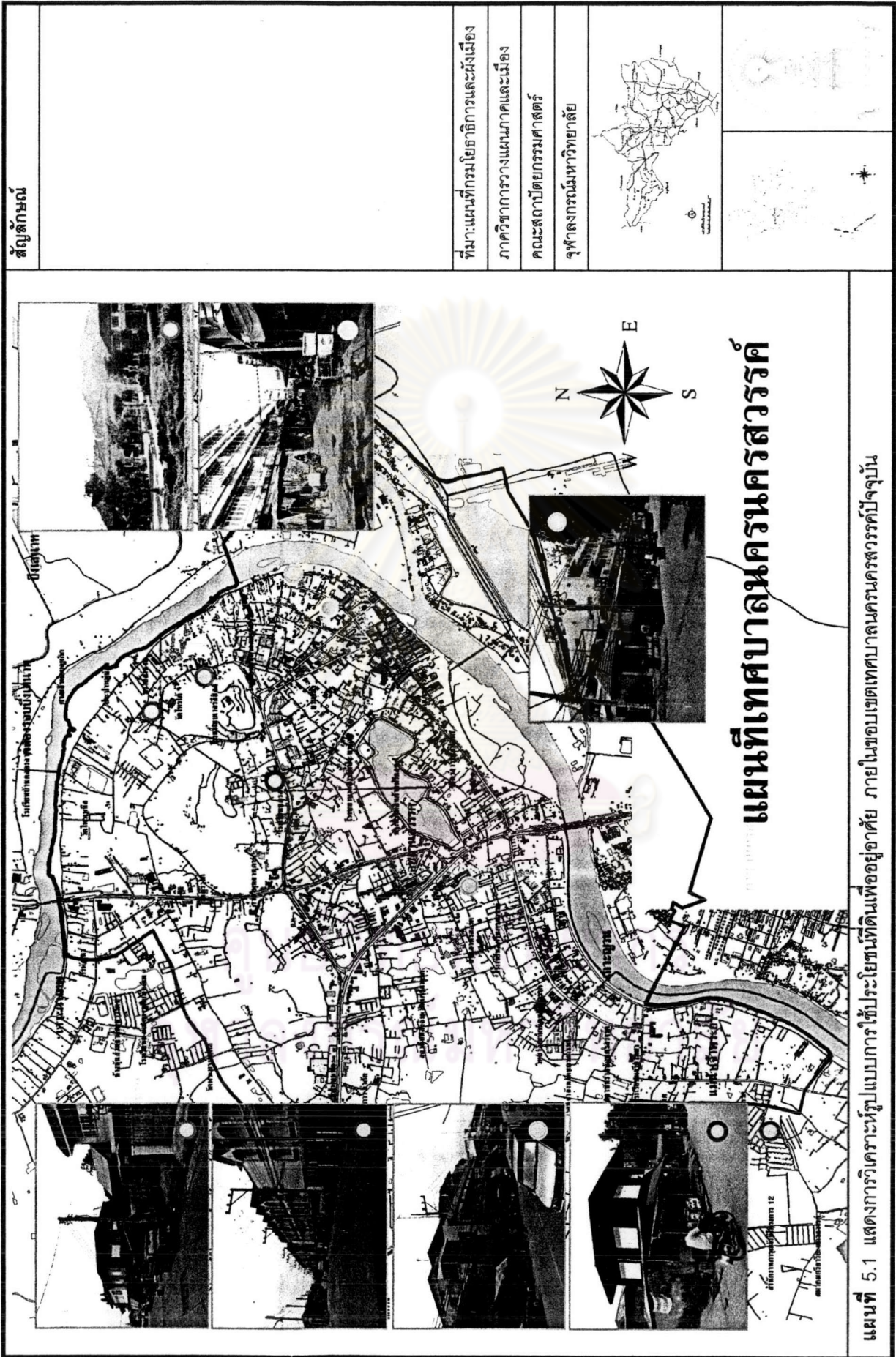
รูปแบบการใช้ที่ดินประเภทการศึกษา

กิจกรรมประเภทการศึกษา เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลและสังคม โดยเมืองนครสวรรค์มีสถานที่ศึกษาหลายระดับ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เมืองเองมีบทบาทด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคในอนาคต โดยสถานศึกษาได้กระจายตามพื้นที่เมือง โดยมีมหาวิทยาลัยถึง 3 สถาบัน

รูปแบบการใช้ที่ดินประเภทศาสนาและประเพณี

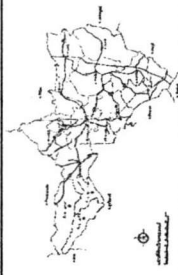
เมืองนครสวรรค์ประกอบไปด้วยประชากรหลากหลายเชื้อสาย อาทิ คนจีน ไหลหล้า ฮกเกี้ยน เต๋วจิว คนไทยแท้ และยังมีคนอิสลาม ทำให้เราสังเกตเห็นได้จาก ศาสนสถานที่ตั้งอยู่ภายในเมือง ที่ประกอบไปด้วย วัดที่กระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ และศาลเจ้า มูลนิธิต่างๆ ที่กระจายอยู่ในเมือง โดยเฉพาะพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พิธีแห่เจ้าแม่ปากน้ำโพ ที่แสดงการร่วมแรงร่วมใจ แสดงความสามัคคีของคนไทยเชื้อสายจีน ภายในเมืองนครสวรรค์ ที่มีความสำคัญและเผยแพร่ให้ประชาชนภายนอกได้รับรู้

จะเห็นได้ว่าภายในเมืองนครสวรรค์ เมืองที่มีบทบาทด้านการค้ามาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันยังคงเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ อีกหลายด้านด้วยกัน ส่งผลให้เมืองนครสวรรค์ มีรูปแบบการใช้ที่ดินที่หลากหลาย โดยรูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นบทบาทของเมืองด้านเศรษฐกิจที่มีความเป็นมายาวนาน โดยพิจารณาจากรูปแบบการใช้ที่ดิน ที่ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบการใช้ที่ดินที่ตอบสนองด้านพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย นอกนั้นก็เป็นลักษณะของโครงสร้างพื้นฐานของเมือง โดยรูปแบบการใช้ที่ดินมีการผสมผสานกันในเมือง แต่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สอดคล้องกัน โดยแสดงถึงบทบาทของเมืองที่เป็นย่านการค้าและศูนย์กลางการปกครองในระดับภาค

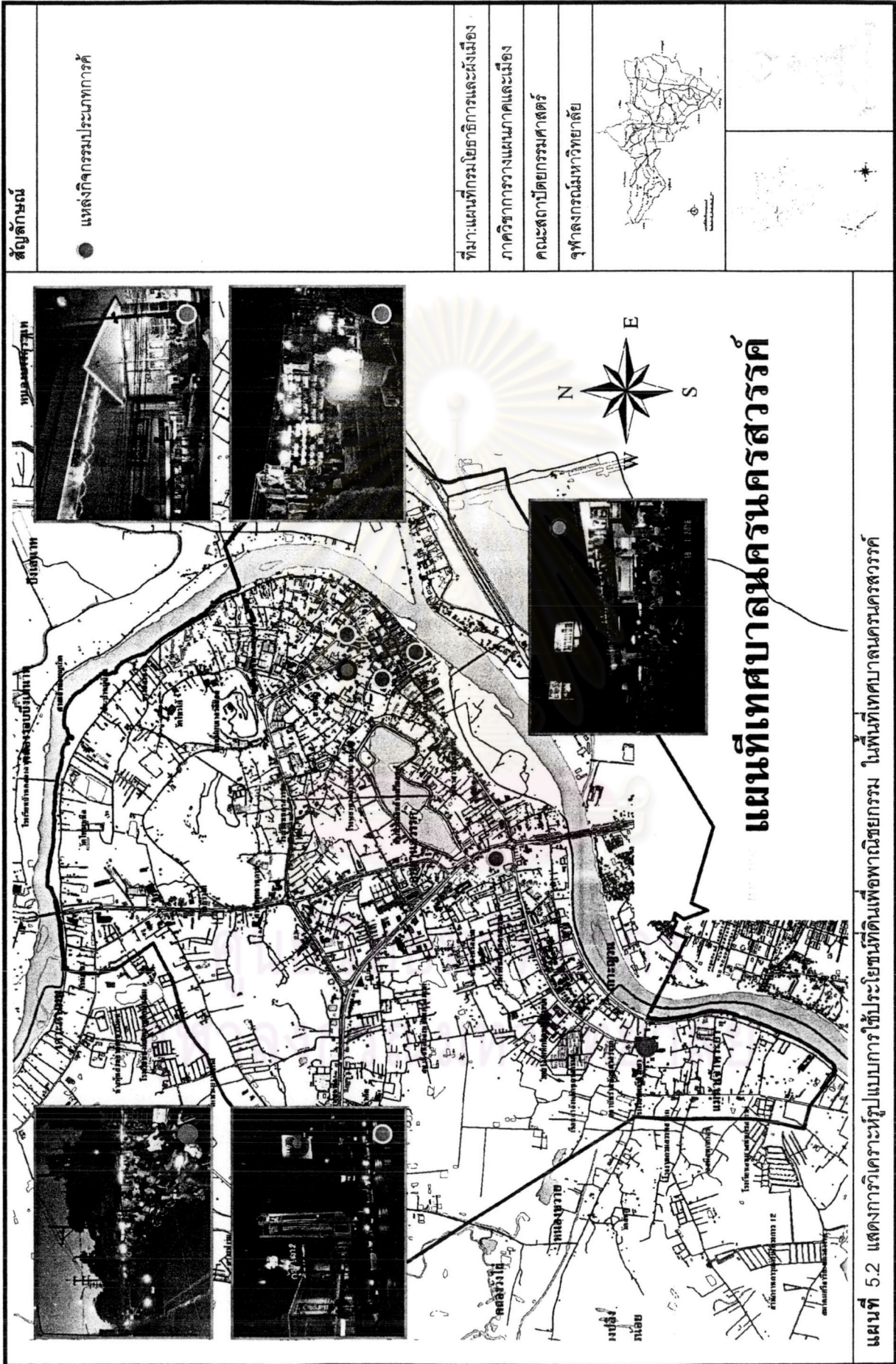
สัญลักษณ์

ที่มา:แผนที่กรมโยธาธิการและผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

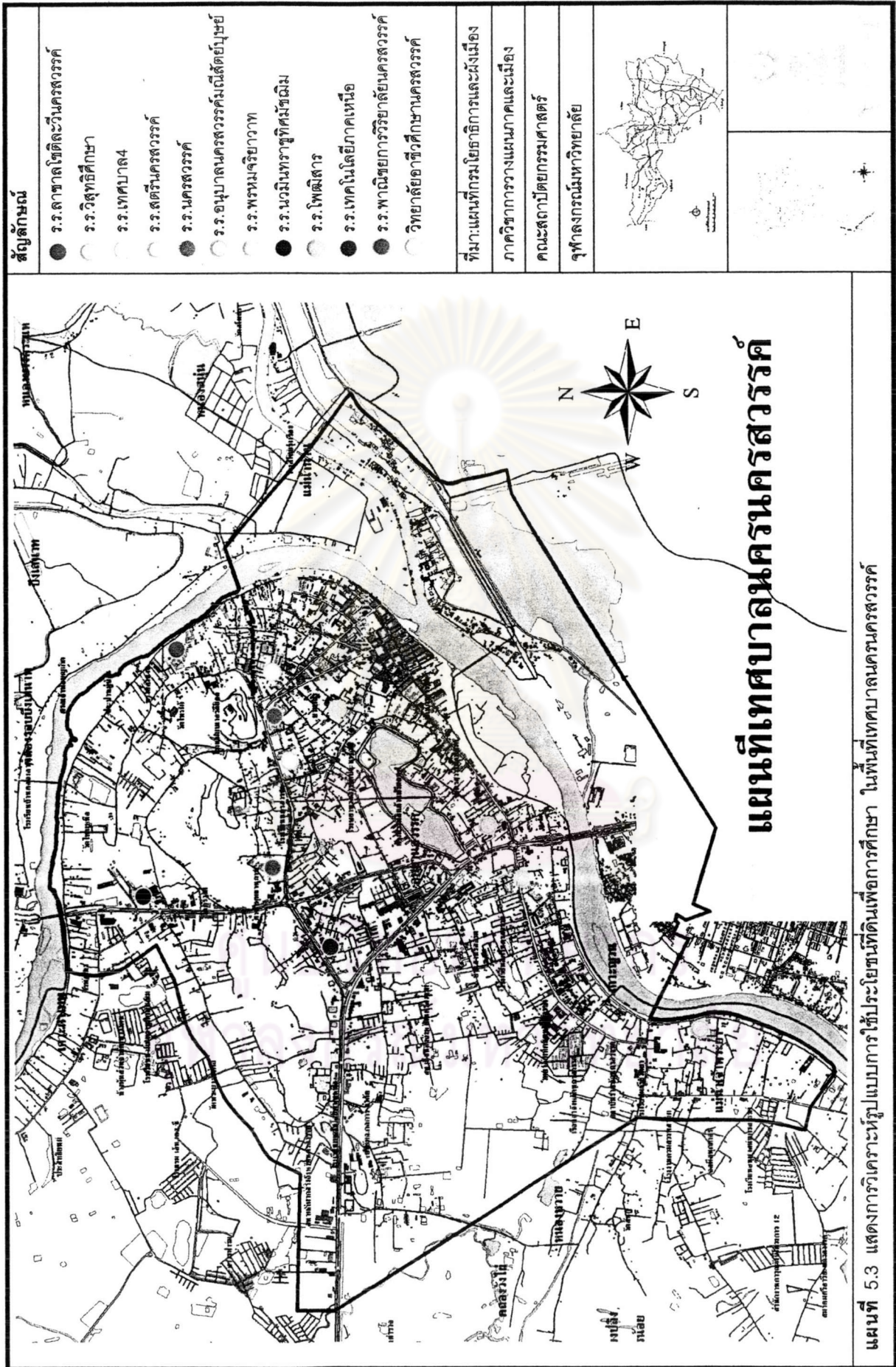

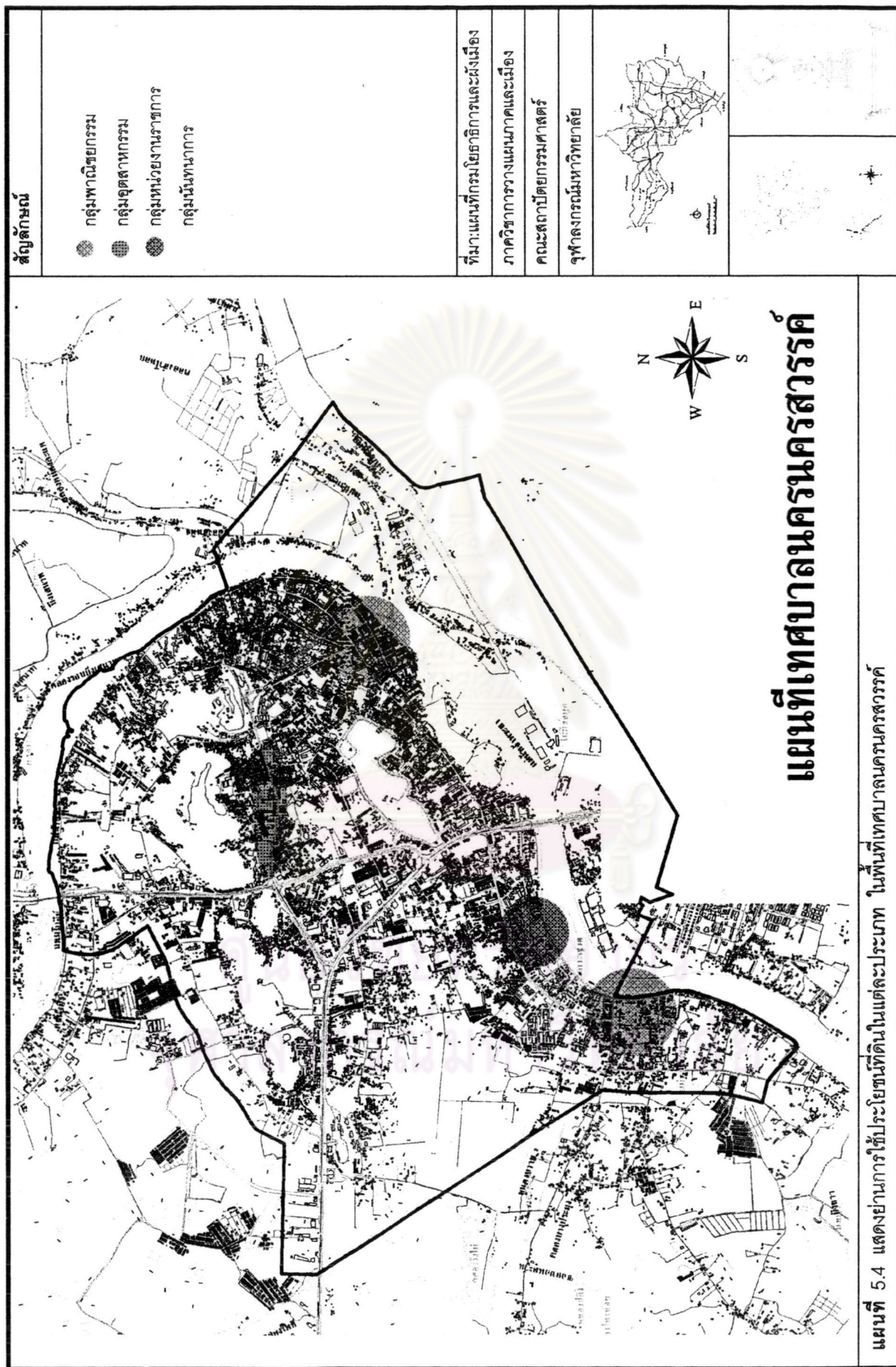
แผนที่เทศบาลนครสวรรคต

แผนที่ 5.1 แสดงการวิเคราะห์รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ภายในขอบเขตเทศบาลนครสวรรคตปัจจุบัน

แผนที่ 5.2 แสดงการวิเคราะห์รูปแบบการเติบโตของพื้นที่เพื่อพาณิชย์กรรม ในพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์

แผนที่ 5.4 แสดงย่านการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภท ในพื้นที่เทศบาลนครสวรรคต

5.1.2 ศูนย์กลางชุมชน

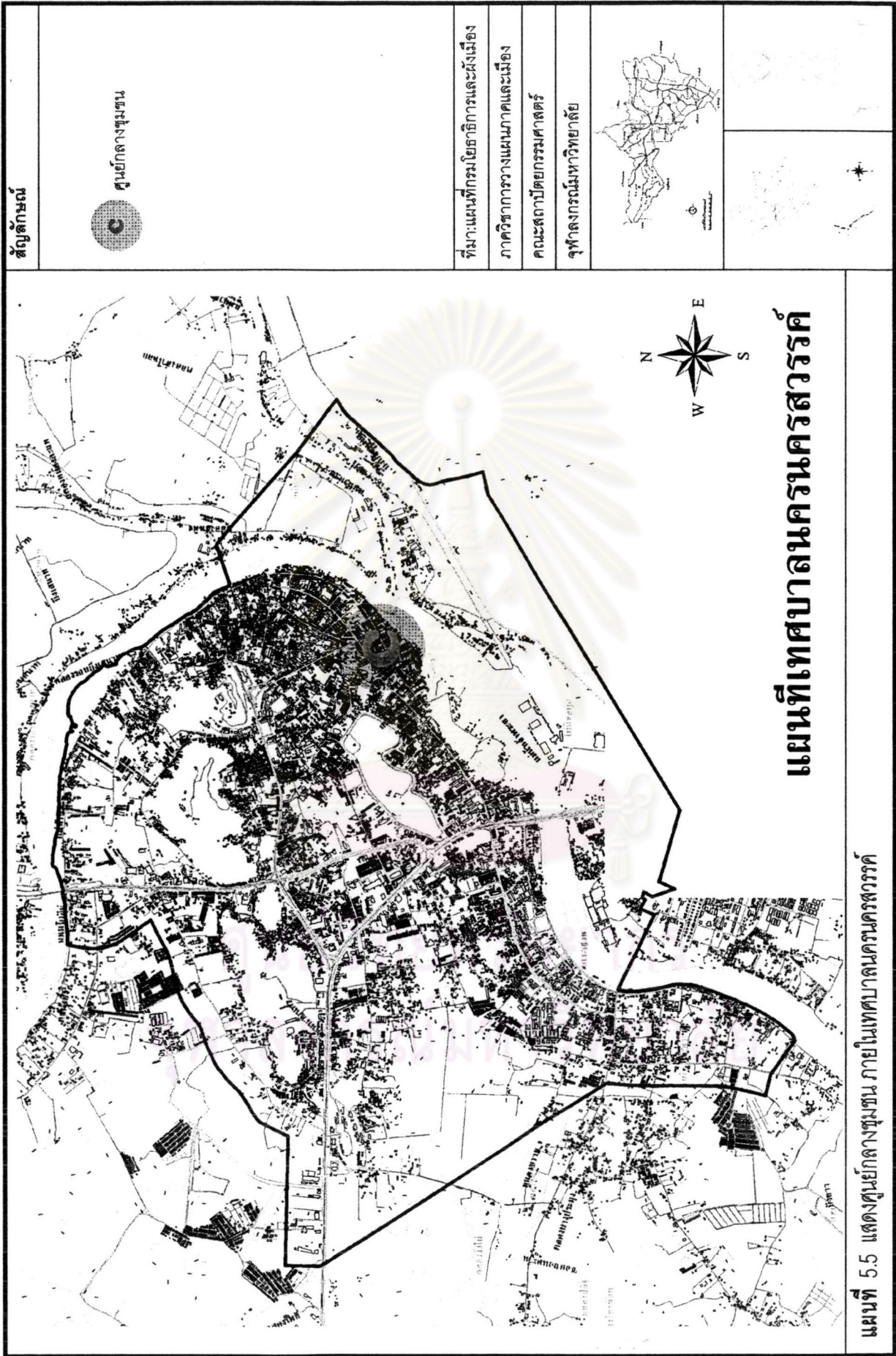
จากการที่เมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ของเมือง โดยแต่ละกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้แบ่งแยกเป็นส่วนต่างๆกระจายตามเนื้อเมือง โดยกิจกรรมที่โดดเด่นภายในเมืองนครสวรรค์ ได้แก่ การค้าในย่านพาณิชย์กรรม การปกครองในย่านศูนย์ราชการและหน่วยงานต่างๆ การศึกษาในส่วนของสถาบันการศึกษา และการพักผ่อนในย่านสวนสาธารณะและพื้นที่เพื่อนันทนาการ ตลอดจนการรักษาด้านประเพณีวัฒนธรรมตามสถาบันศาสนาต่างๆที่อยู่ในเมืองนครสวรรค์ โดยกิจกรรมเหล่านี้ได้ถูกแบ่งแยกตามแหล่งกิจกรรมที่ตั้งกระจายในเมือง โดยศูนย์กลางชุมชนแต่เดิมในอดีต ได้แก่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา(ตลาดริมน้ำในปัจจุบัน) เนื่องจากสมัยก่อนการสัญจรทางน้ำมีบทบาทสำคัญต่อเมือง แต่ปัจจุบันจุดศูนย์กลางชุมชน ถ้ามองจากทางด้านกายภาพจะมองได้ยาก เนื่องจากปัจจุบันเมืองได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยขยายไปตามถนนสายต่างๆ โดยสิ่งที่ยังคงหลงเหลือ

ภาพที่ 5.1 แสดงศูนย์กลางชุมชน เป็นแหล่งพาณิชย์กรรม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมภายนอก

ให้เห็นถึงสภาพศูนย์กลางชุมชนในอดีต คือกิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้น อาคารยุคแรกๆสมัยเป็นเมืองท่าแลกเปลี่ยนสินค้า และคนเก่าคนแก่ที่ยังคงอาศัยอยู่ภายในบ้านตึกแถวเก่าๆที่สร้างขึ้นในอดีต และชุมชนเรือนแพ ที่สามารถมองเห็นได้จากริมน้ำ ซึ่งมีสภาพทรุดโทรม โดยศูนย์กลางเมืองปัจจุบันยังคงเป็นแหล่งพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัย โดยได้มีการขยายกิจกรรมประเภทอื่นๆออกไปบริเวณรอบนอก ได้แก่ ศูนย์ราชการ และกิจกรรมด้านอุตสาหกรรม ส่วนสถาบันการศึกษาและศาสนสถานได้กระจายอยู่ทั่วไปของพื้นที่เมือง ทั้งนี้กิจกรรมที่ยังคงมีความเข้มข้นและหลากหลายช่วงเวลา ได้แก่ บริเวณศูนย์กลางชุมชนได้แก่ตลาดสดและตลาดริมน้ำ

การแบ่งแยกกิจกรรมการใช้งานของเมืองนครสวรรค์ โดยจากสภาพเมืองที่มีขนาดใหญ่ มีชุมชนประมาณ 51 ชุมชน การแบ่งกิจกรรมการใช้งานภายในเมืองจึงมีความสำคัญ โดยจากการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมทั่วไปตามพื้นที่ใจกลางเมือง ส่วนพื้นที่นอกเมืองจะเป็นลักษณะของที่อยู่อาศัยและสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ตลอดจนกิจกรรมด้านการปกครอง ส่วนการศึกษาระดับอื่นๆ ได้อยู่เกาะกลุ่มกับชุมชน ภายในพื้นที่เมือง ทำให้ภายในศูนย์กลางเมืองมีกิจกรรมที่เข้มข้น และรูปแบบที่หลากหลาย

แผนที่เทศบาลนครสวรรคต

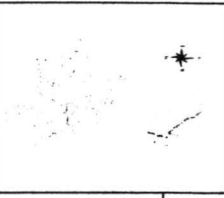
แผนที่ 5.5 แสดงศูนย์กลางชุมชน ภายในเทศบาลนครสวรรคต

สัญลักษณ์

ศูนย์กลางชุมชน

ที่มา:แผนที่กรมโยธาธิการและผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนที่และเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.1.3 โครงข่ายการสัญจร

เมืองนครสวรรค์เองในอดีตมีการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก และได้มาพัฒนารูปแบบเมืองอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่สมัยที่มีถนนตัดผ่าน ทำให้มีการขยายรูปแบบการสัญจรทางบกออกไปอย่างรวดเร็ว โดยรูปแบบการสัญจรภายในเมืองนครสวรรค์เมื่อเทียบกับทฤษฎีทางผังเมือง อาจกล่าวได้ว่ามีรูปแบบที่ไม่ชัดเจน ทั้งนี้การวางระบบสัญจรภายในเมืองนครสวรรค์เอง มีการตัดเส้นทางโดยยึดเส้นสวรรควิถีเป็นหลัก และเส้นพหลโยธิน โดยเชื่อมเส้นทางหลักนี้ต่อ

เข้าไปยังชุมชนต่างๆ และตัดถนนสายหลักกระจายออกไปยังจังหวัดต่างๆ โดยมีการตัดถนนเฉียงเมืองเพื่อลดการจราจรภายในเมือง จากการวิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการสัญจรของเมืองนครสวรรค์ ระบบจะเป็นรูปแบบผสมผสาน เนื่องจากติดปัญหาทางด้านลักษณะภูมิประเทศ โดยระบบผสมผสานที่กล่าว คือ การขยายตัวของเมืองจะเป็นเส้นตรง ไปตามถนนตามขวาง การขยายตัวแบบ Ribbon-Development จะเกิดขึ้นกับถนน ซึ่งเชื่อมระหว่างศูนย์กลางหนึ่งไปยังอีกศูนย์กลางหนึ่ง ซึ่งสังเกตได้จากระบบโครงข่ายภายในเมืองนครสวรรค์ ได้แก่ถนนสายสวรรควิถีคู่ขนานกับถนนมาตุลี โดยมีการตัดถนนเชื่อม คือถนนอรรถกวีกับถนนดาวดึงส์ และ

ภาพที่ 5.2 ถนนพหลโยธินเป็นถนนสายหลัก ที่เชื่อมต่อไปเมืองอื่นๆ โดยมีการขยายตัวของเมืองไปตามถนนสายหลักนี้ด้วย โดยเป็นแบบเส้นตรง(Linear)

แบบเส้นตรง Linear ได้แก่ถนนสายหลักที่วิ่งเชื่อมเมือง คือ ถนนพหลโยธินและถนนนวมินทร์

จากการวิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการสัญจรภายในเมืองนครสวรรค์ จะพบว่าปริมาณการจราจรถือว่าไม่แออัด เนื่องจากมีถนนสายหลักตัดผ่านเมืองรอบนอก จะมีปัญหาที่บริเวณภายในเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้า โดยจะมีปริมาณการจราจรหนาแน่นตอนช่วงเช้าเนื่องมาจากมีกิจกรรมที่หนาแน่น และมีผู้มาใช้บริการที่หลากหลาย ส่วนอีกบริเวณหนึ่งได้แก่บริเวณแยกหอณาพิกา ที่เป็นจุดตัดระหว่างถนนพหลโยธินและถนนสวรรควิถี ทำให้มีการจราจรติดขัดบ้างเล็กน้อย โดยรูปแบบการจราจรภายในย่านพาณิชยกรรมช่วงถนนริมน้ำ และถนนสวรรควิถี ถนนโกสีย์ จะมีการบังคับการสัญจรเป็นแบบทางเดียวบางช่วงเพื่อทำให้การจราจรคล่องตัวขึ้น

5.1.4 โครงข่ายสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ นับว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อเมือง โดยเฉพาะเมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองที่มีประชากรมากเป็นพิเศษ ประกอบกับเป็นเมืองที่มีบทบาททางด้านต่างๆที่สำคัญ อาทิ ด้านการค้าและบริการ ด้านการปกครอง ตลอดจนด้านการศึกษา ดังนั้นโครงสร้างพื้นฐานต้องสามารถรองรับความต้องการของประชากรภายในเมืองได้ เพื่อให้เมืองมีการขยายตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิเคราะห์จาก

การประปา

ปัจจุบันเมืองนครสวรรค์ มีการให้บริการน้ำประปาโดยสำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์ ตั้งอยู่ที่ถนนโกสีย์ โดยใช้แหล่งน้ำดิบจากแม่ปิงในการผลิตน้ำประปา มีกำลังการผลิตน้ำได้ประมาณ 70,800 ลูกบาศก์เมตร/วัน ให้การบริการจำหน่ายน้ำประปาครอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ทั้งหมด และบริเวณใกล้เคียงที่ต่อเนื่องกับเขตเทศบาล ในปัจจุบันมีจำนวนผู้ใช้น้ำประปาทั้งสิ้น 24,752 ราย

การไฟฟ้า

ปัจจุบันการให้บริการไฟฟ้าภายในเมืองและบริเวณโดยรอบ มีการให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั้งเขตเทศบาล โดยปัจจุบันมีผู้รับบริการไฟฟ้า จำนวน 652,279 ราย (รวมทั้งอำเภอเมือง)

การดับเพลิง

ในเมืองนครสวรรค์ มีสถานีดับเพลิงในความดูแลรับผิดชอบของฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตั้งอยู่ที่ถนนมาตุลี โดยเป็นส่วนราชการเทศบาลนครนครสวรรค์ มีพื้นที่บริการในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ และพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีรถดับเพลิง ขนาดความจุ 2,000-4,000 ลิตร จำนวน 6 คัน รถบรรทุกน้ำ ขนาดจุ 5,000-6,000 ลิตร จำนวน 7 คัน รถกระเช้า 2 คัน รถบันไดเลื่อนจำนวน 1 คัน เรือยนต์ดับเพลิงจำนวน 3 ลำ หัวท่อประปาข้างถนนสำหรับต่อกับสายสูบลดับเพลิง จำนวน 106 แห่ง และเครื่องมือดับเพลิงเคมี จำนวน 400 ถัง แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการดับเพลิง ได้แก่ น้ำประปาและแม่น้ำ ลำคลองต่างๆ

การระบายน้ำเสีย

ได้มีการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย โดยใช้ระบบบำบัดน้ำเสียทางชีววิทยาแบบตะกอนเร่งแบบ MSBR เนื่องจากเป็นระบบที่ใช้ขนาดพื้นที่น้อยที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีโรงบำบัดตั้งอยู่บนพื้นที่ว่างเปล่าอยู่ในความดูแลของกรมเจ้าท่า บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหัวเกาะกวน โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สถานีขนส่งผู้โดยสาร

เมืองนครสวรรค์ มีสถานีขนส่งผู้โดยสาร 1 แห่ง โดยตั้งอยู่ที่ถนนเอกมหาชัย อยู่ระหว่างเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 117 ใกล้โรงแรมพิมาน ซึ่งพิจารณาด้านการเข้าถึง ถือว่ามีความเหมาะสม เนื่องจากอยู่ในเส้นทางหลักทำให้ประชาชนเข้าไปใช้บริการได้ง่าย แต่เมื่อพิจารณาด้านขนาดพื้นที่ และการรองรับปริมาณจราจร ถือว่ายังมีปัญหา เนื่องจากมีปริมาณรถโดยสารมากทำให้เกิดปัญหาด้านจราจร และการขยายพื้นที่ที่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ภายในเมือง

5.1.5 สภาพปัญหาภายในเมืองนครสวรรค์

5.1.5.1 ทางด้านกายภาพ

ปัญหาการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมือง

นครสวรรค์มีการพัฒนาและการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่รูปแบบการขยายตัวของเมืองปัจจุบันมีการขยายไปตามถนนสายหลัก และตามเขตพื้นที่รอบเมือง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการก่อสร้างสาธารณูปการและสาธารณูปโภคเพื่อรองรับไม่เพียงพอ

การใช้ประโยชน์ที่ดินย่านพาณิชยกรรมในชุมชนเมือง

เนื่องจากเมืองนครสวรรค์มีย่านการค้าทั้งเก่าและใหม่ แต่เนื่องจากย่านตลาดเก่า อาทิตลาดเทศบาล ตลาดริมน้ำซึ่งมีความเข้มข้นของกิจกรรม มีผู้คนจากในพื้นที่เอง และนอกพื้นที่เข้ามาใช้บริการ ทำให้เกิดความแออัดของจราจร และพื้นที่รองรับไม่เพียงพอและไม่มีรูปแบบที่ดี

ชุมชนแออัด

ปัจจุบันในเขตชุมชนเมืองนครสวรรค์ มีชุมชนขนาดจำนวน 51ชุมชน ปัญหาจากชุมชนแออัดนับเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนเมือง เนื่องจากเป็นแหล่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด

อาชญากรรม สุขภาพอนามัยสิ่งแวดล้อม ขาดการศึกษา ยากจน ว่างงาน รวมทั้งปัญหาครอบครัวอื่นๆซึ่งจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาประชากรของชุมชนเมืองให้มีสุขภาพชีวิตที่ดีได้ โดยเมืองนครสวรรค์เองก็มีชุมชนแออัดกระจายอยู่ภายในเมืองเช่นกัน ซึ่งเป็นชุมชนของผู้ที่มีฐานะรายได้น้อย และมีอาชีพรับจ้างในเมืองเป็นหลัก

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมน้ำ

เมืองนครสวรรค์เองถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ดี เมืองผูกพันกับแม่น้ำมาตั้งแต่อดีต ซึ่งถือเป็นลักษณะที่โดดเด่นของเมือง แต่ปัจจุบันการใช้ประโยชน์ที่ดินริมน้ำกับไม่เกิดประโยชน์ที่ควร ส่วนใหญ่ปล่อยให้ตามสภาพ ทำให้บางช่วงของแม่น้ำดูรกรุงรังสภาพภูมิทัศน์ไม่สวยงาม

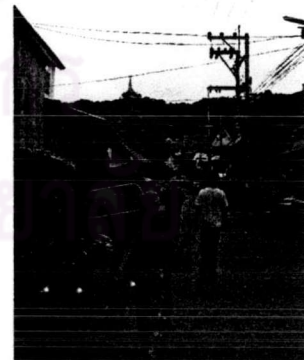
ปัญหาด้านการคมนาคมและการขนส่ง

สภาพของถนนสายหลัก สานรอง ซอย บางแห่งยังไม่ได้มาตรฐาน ในด้านขนาด ผิวจราจร ทางเท้า มาตรฐานวิศวกรรม อีกทั้งมีความกว้างไม่สม่ำเสมอตลอดทั้งแนว และส่วนใหญ่จะไม่มีทางเท้า ทำให้เกิดปัญหาการจราจรไม่คล่องตัว ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย รวมทั้งมีอาคารปลูกชิดขอบทางทำให้เกิดปัญหาการขยายแนวเขตถนน

ปัญหาความสัมพันธ์ของระบบการขนส่งและสถานที่สำคัญ

เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง สำหรับการพัฒนาการถ้องเที่ยว หรือการติดต่อส่วนต่างๆ ภายในเทศบาล เห็นได้จากมีระบบการขนส่งที่ให้บริการไม่ทั่วถึง อาทิเช่น การขึ้นไปยังวัดคีรีวงศ์ที่มีระบบการเข้าถึงที่ไม่ดี

ปัญหาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

จากที่เมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมและเพียงพอต่อความต้องการของชุมชน แต่ปัจจุบันปัญหาทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ยังคงมีให้เห็นกล่าวคือ

- ถนนทางเท้า ยังไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ ทำให้การคมนาคมไม่ได้รับความสะดวก และบางส่วนต้องการการปรับปรุงให้เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยเฉพาะซอยย่อยต่างๆ
- ระบบระบายน้ำ ยังไม่ทั่วถึงและบางแห่งเกิดท่อระบายน้ำอุดตัน ทำให้เกิดน้ำท่วมขังเมื่อฝนตก รวมถึงน้ำใช้จากครัวเรือนไม่มีท่อระบายน้ำ
- ไฟฟ้าสาธารณะ ยังไม่เพียงพอ ทำให้เป็นอันตรายในการคมนาคม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- สวนสาธารณะ/ลานกีฬา มีความต้องการให้มีการปรับปรุงสวนสาธารณะ ก่อสร้างลานกีฬา ลานกิจกรรม สนามเด็กเล่นตามชุมชนต่างๆและส่งเสริมการเล่นกีฬาในชุมชนต่างๆ
- ระบบป้องกันน้ำท่วม บริเวณชุมชนที่ติดแม่น้ำหรือเป็นที่ลุ่ม
- ระบบสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการไม่เพียงพอ
- บางย่านมีลักษณะทรุดโทรม โดยขาดการวางแผนปรับปรุงภูมิทัศน์

ภาพที่ 6.66 แสดงพื้นที่ริมแม่น้ำ ที่ขาดการดูแลรักษาในด้านทัศนียภาพ และการป้องกันน้ำเสีย

5.1.5.2 ทางด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาทางด้านรายได้

เมืองนครสวรรค์ซึ่งเป็นเมืองเศรษฐกิจ แต่ยังมีกลุ่มที่ใช้แรงงานจะมีรายได้น้อยอยู่อีกมาก ซึ่งส่งผลให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความยากลำบากในการดำรงชีวิตในสังคม อีกทั้งกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่มีอาชีพค้าขายเองก็ตาม ในย่านตลาดเก่าโดยบางรายมีรายได้ต่อวันไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว

ปัญหารูปแบบย่านการค้า

จากที่เมืองนครสวรรค์มีย่านการค้าทั้งเก่าและใหม่ ทำให้เกิดการแข่งขันทางการตลาดเป็นผลกระทบต่อร้านค้าขนาดเล็กที่เปิดการค้ามาตั้งแต่อดีต โดยสังเกตได้จากยอดขายของร้านค้าเบ็ดเตล็ดภายในย่านตลาดเก่าซบเซาลงไปมาก ผู้คนใช้บริการภายในห้างสรรพสินค้าและ

ร้านสะดวกซื้อเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดการวางแผนพัฒนาย่านการค้าให้มีรูปแบบที่แตกต่างกัน

ปัญหาด้านการส่งเสริมการค้า

จากการศึกษาเนื้อหาที่กล่าวมาในบทก่อนๆ จะเห็นได้ว่าเมืองนครสวรรค์มีบทบาทด้านเศรษฐกิจที่โดดเด่น และเมื่อได้ไปสัมผัสภายในเมืองจะพบว่าเมืองเองมีย่านการค้าที่หลากหลายและแตกต่างกันไปตามช่วงเวลา แต่ขาดการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ผู้มาเยือนได้รับรู้ ทำให้ย่านร้านอาหารบางพื้นที่ไม่เจริญเท่าที่ควรจะเป็น

ปัญหาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

เมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองที่มีโบราณสถานหลายแห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวหลายที่ มีย่านการค้าที่หลากหลาย มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ดี มีประเพณีที่โดดเด่น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาขาดการนำมาพัฒนาและผสมผสาน ให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมเยือน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาให้มีเงินไหลเวียนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

5.1.5.3 ทางด้านสังคม

โอกาสทางสังคม

ภายในเมืองมีความแตกต่างทางสังคมค่อนข้างมาก โดยส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากโอกาสทางสังคม ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมในอนาคตตามมา โดยโอกาสทางสังคมที่ควรมีการส่งเสริมได้แก่ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ

ความปลอดภัยในเมือง

เนื่องจากในเมืองมีชุมชนหลากหลาย มีการเข้าถึงที่แตกต่างซึ่งบางพื้นที่มีรูปแบบของการเข้าถึงที่สอดคล้องต่อการเกิดอาชญากรรม หรือมีระบบแสงสว่างที่ไม่เพียงพอต่อความปลอดภัยรวมทั้งพื้นที่ชุมชนที่เกิดอาชญากรรมบ่อยๆ ก็ยังมีความต้องการสายตรวจชุมชน เพื่อดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

ด้านการศึกษา

เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของเมือง คือภายในเมืองเองมีประชากรที่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเมือง และการกำหนดทิศทางของเมืองในอนาคต อันเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ ในหลักการบริหารการจัดการ

ด้านยาเสพติด

จากการศึกษาและติดตามเมืองนครสวรรค์ถือได้ว่าเป็นเมืองหนึ่ง ที่มีการนำยาเสพติดเข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนยังพื้นที่ โดยอาศัยเด็กและวัยรุ่นเป็นตัวทำการซื้อขาย และเด็กเหล่านี้ก็เป็นเด็กภายในชุมชน

5.2 วิเคราะห์โครงสร้างระดับย่าน

การวิเคราะห์รูปแบบของย่านในเมืองนครสวรรค์ โดยสังเกตจากลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มองเห็นได้จากลักษณะทางกายภาพ ประเภทของกิจกรรมและช่วงเวลาของกิจกรรมที่เกิดขึ้นยังพื้นที่ย่านนั้นๆ รวมถึงสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อย่าน โดยสามารถแบ่งแยกส่วนของย่านต่างๆ ภายในเมืองนครสวรรค์ ได้ดังนี้

5.2.1 รูปแบบของย่านในเมืองนครสวรรค์

ย่านที่พักอาศัย

เมืองนครสวรรค์ ถือได้ว่าเป็นเมืองศูนย์กลางทางด้านต่างๆ ของจังหวัดและพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงในปัจจุบัน ทำให้มีประชากรจำนวนมากเข้ามาใช้บริการในพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงงาน ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพการค้า ทำให้ภายในเมืองนครสวรรค์ มีจำนวนประชากรกระจุกตัวหนาแน่นภายในเมืองและถนนสายหลักที่เชื่อมระหว่างชุมชน โดยเฉพาะทางด้านตะวันออก และกระจายออกไปรอบ ๆ ปนกับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ ทำให้เมืองนครสวรรค์เกิดโครงการบ้านจัดสรรมากมาย เพื่อดึงดูดการขยายตัวของประชากรภายในเมือง

จากการพิจารณาย่านพักอาศัยภายในเมืองนครสวรรค์ ซึ่งเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่และมีประวัติมายาวนาน สามารถแบ่งย่านพักอาศัยออกได้เป็น

ย่านพักอาศัย ชุมชนเก่าแก่ ได้แก่ บริเวณปากน้ำโพและบริเวณสะพานดำ เป็นชุมชนการค้า โดยย่านพักอาศัยบริเวณนี้เป็นย่านที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต มีอาชีพการค้าเป็นหลัก ลักษณะของย่านจะเป็นการผสมผสานระหว่างที่พักอาศัยและการค้าและบริการ (Mix Use) โดยประชากรในพื้นที่เป็นชาวนครสวรรค์ดั้งเดิม และประกอบอาชีพการค้าที่ได้รับสืบทอดมาจากครอบครัว ซึ่งจัดได้ว่ามีความผูกพันกับเมืองมาตั้งแต่อดีต

ภาพที่ 5.3 แสดงรูปแบบย่านพักอาศัยที่ผสมผสานกับพาณิชย์กรรมที่มีความ

ย่านพักอาศัย ชุมชนใหม่ ได้แก่ บริเวณที่ขยายต่อออกมาจากใจกลางเมือง บริเวณย่านการค้าสมัยใหม่และบริเวณย่านสถานที่สำคัญ โดยย่านพักอาศัยเหล่านี้เกิดขึ้นจากการขยายตัวของเมือง และตอบสนองต่อกิจกรรมในพื้นที่ ลักษณะของประชากรจะมีหลากหลายรูปแบบ โดยจะเป็นผู้มีรายได้ปานกลางขึ้นไป กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มนักศึกษาที่เข้ามารับการศึกษภายในเมือง

ภาพที่ 5.4 หมู่บ้านจัดสรรที่เกิดขึ้นมากมายภายในเมืองนครสวรรค์ ซึ่งกำลังก่อเป็นย่านพักอาศัยสมัยใหม่

ย่านการค้าและพาณิชย์กรรม

ย่านการค้าในเมืองนครสวรรค์ ถือเป็นย่านที่เป็นหัวใจหลักของเมือง เนื่องจากภายในเมืองนครสวรรค์เอง ถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีบทบาทที่สำคัญทางด้านการค้าและบริการ และถือเป็นจุดแลกเปลี่ยนสินค้าในระดับจังหวัดจนถึงระดับภูมิภาค โดยมีลักษณะของแหล่งการค้าหลากหลายประเภท เป็นการผสมผสานระหว่างรูปแบบการค้าแบบเก่าและใหม่ ซึ่งสังเกตุดความเปลี่ยนแปลงของย่านการค้าภายในเมืองได้อย่างชัดเจน โดยกิจกรรมในย่าน โดยย่านการค้าและพาณิชย์กรรมของเมืองนครสวรรค์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

ย่านการค้าเก่า เป็นย่านตลาดเก่าของเมือง คือเป็นการค้าระดับชุมชนจะเกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ บริเวณโดยรอบวัดนครสวรรค์และวัดโพธาราม และกระจายอยู่ตามถนนสายหลักบริเวณสองฟากฝั่งของถนนสวรรค์วิถี ถนนโกสีย์ ถนนอรรถกวี และถนนมาตุลี ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์การค้าและบริการที่สำคัญของชุมชน มีอาคารปลูกสร้างอย่างหนาแน่นประกอบด้วยอาคารพาณิชย์ อาคารพักอาศัย ตลาดสด โดยย่านตลาดเก่าที่ยังคงมีกิจกรรมที่เข้มข้นภายในเมือง ได้แก่

ตลาดสดเทศบาล

เป็นตลาดเก่าที่มีมาตั้งแต่อดีต เป็นที่ตั้งของตลาดบ่อนในอดีต ปัจจุบันเป็นตลาดของสดที่มีขนาดใหญ่ โดยมีกิจกรรมหนาแน่นในช่วงเช้าและเย็น มีการขายของสดประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นผลผลิตของชาวเกษตรกรในจังหวัดนครสวรรค์นำมาค้าขายยังตลาดแห่งนี้

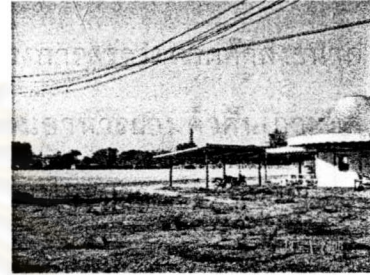
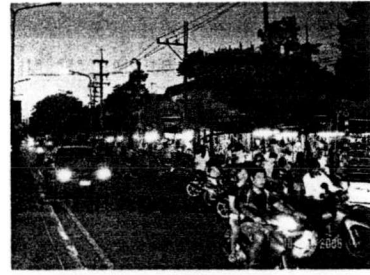
ตลาดริมน้ำ

เป็นตลาดที่มีสินค้าหลากหลายประเภท มีการสลับเปลี่ยนรูปแบบการขาย โดยในตอนเช้าจะเป็นของสดและสินค้าแฟชั่นต่างๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า แต่ช่วงเวลาเย็นก็จะมีที่ตั้งขายอาหาร และเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทำให้ตลาดแห่งนี้มีความคึกคักตลอดเกือบทั้งวัน และได้รับความนิยมของประชาชนในเมือง เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ที่นำมาจากหลากหลายพื้นที่ สินค้าแฟชั่นต่างๆ พ่อค้ารับมาจากกรุงเทพฯ บางประเภทก็นำมาจากภาคเหนือและภาคใต้

ตลาดสะพานดำ

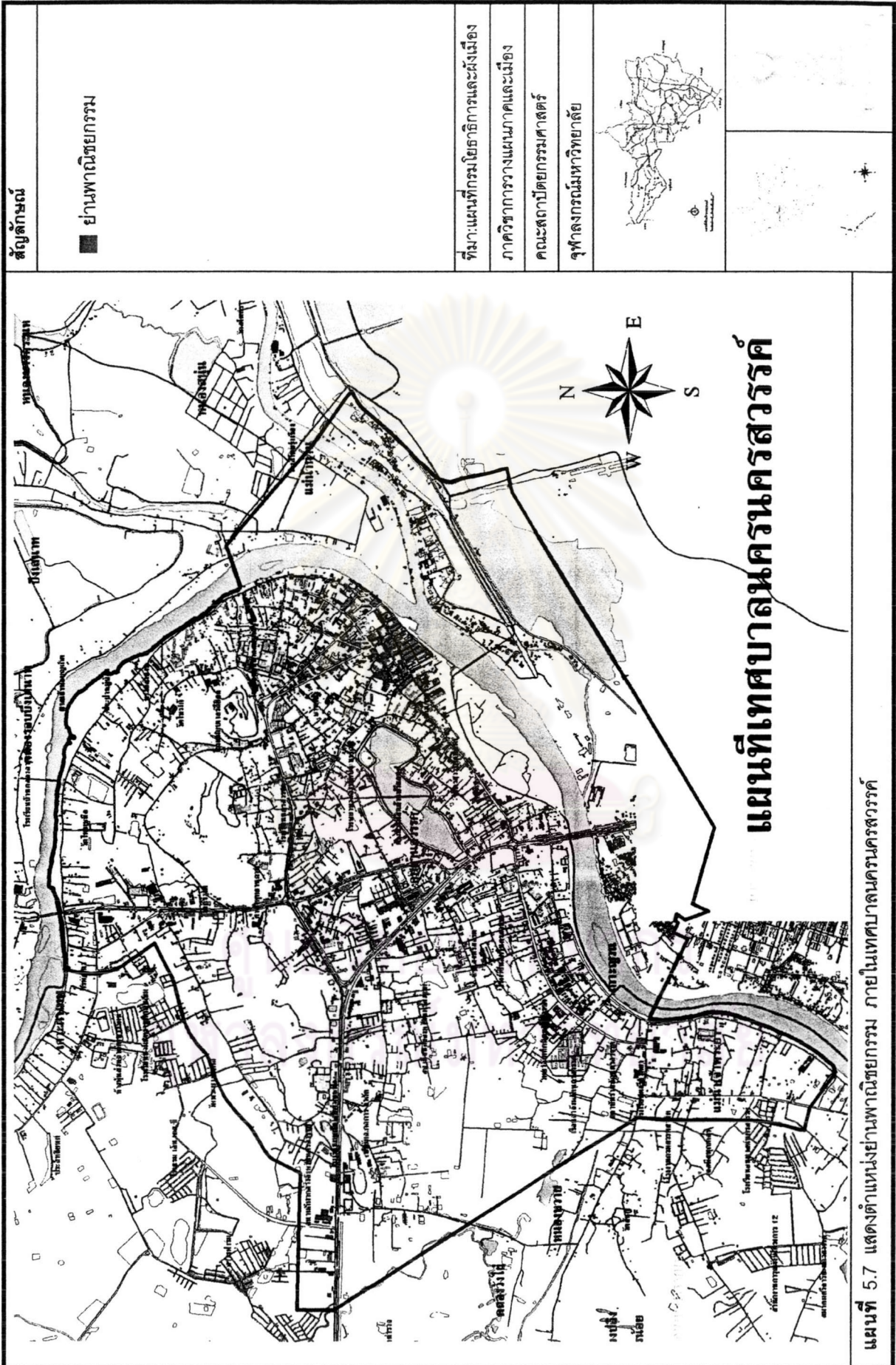
ตลาดสะพานดำเป็นตลาดหนึ่งที่มีเป็นแหล่งการค้าของเมืองนครสวรรค์ ที่มีความเป็นมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันมีตลาดการค้าสำหรับรองรับความต้องการของชุมชนใกล้เคียง โดยรูปแบบของตลาดมีความใกล้เคียงกับตลาดริมน้ำประเภทสินค้ามีความใกล้เคียงกันแต่มีขนาดเล็กกว่า แต่ในอนาคตพื้นที่บริเวณนี้ได้มีโครงการสร้างตลาดค้าส่งขนาดใหญ่ ประกอบกับมีธุรกิจร้านอาหารยามค่ำคืนเกาะติดบริเวณริมน้ำเจ้าพระยา จึงทำให้ในอนาคตพื้นที่บริเวณนี้จะเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่มีขนาดใหญ่ และมีการนำสินค้าจากภูมิภาคต่างๆ มาแลกเปลี่ยนค้าขายยังพื้นที่นี้

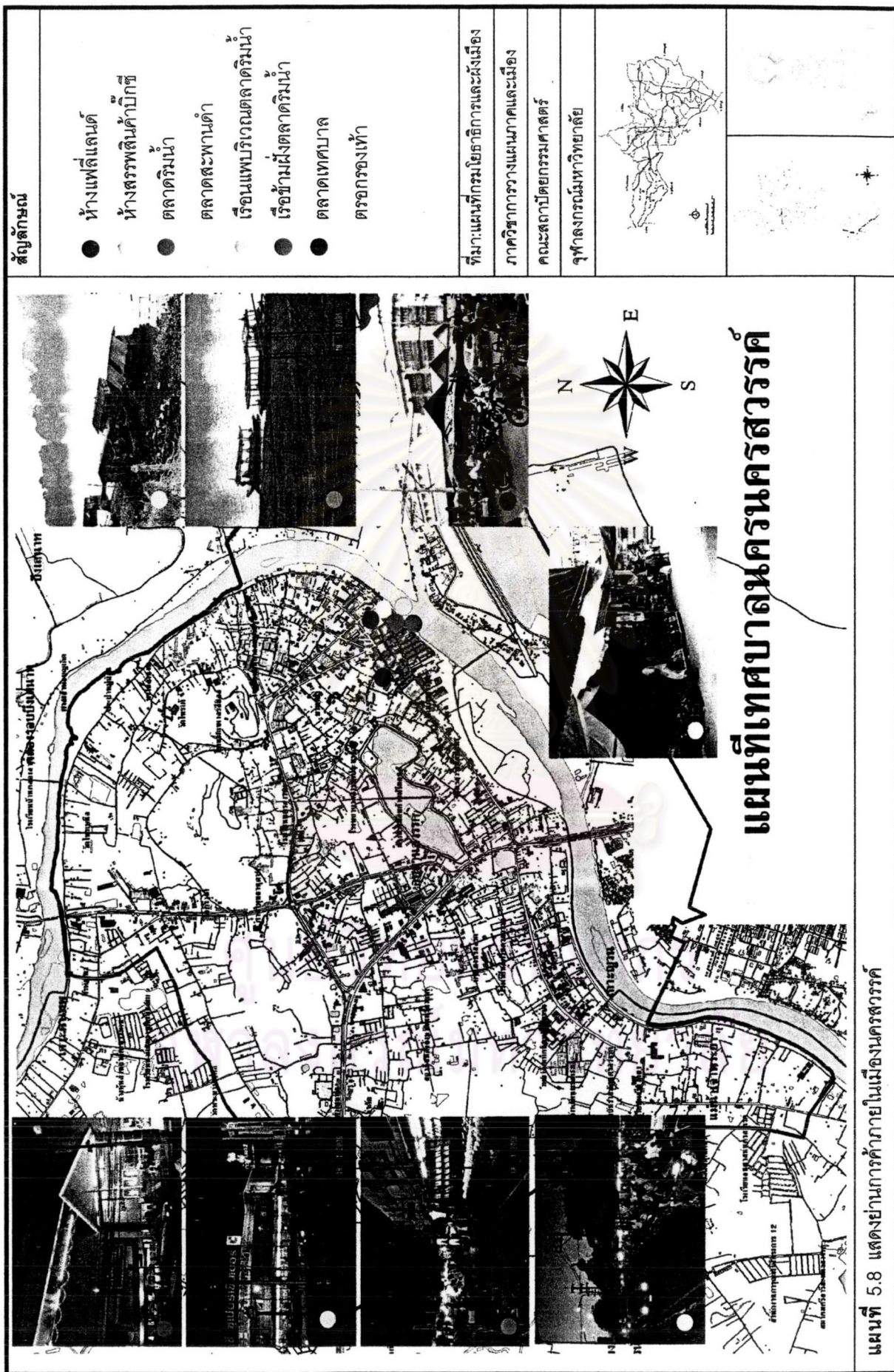
ย่านการค้าใหม่

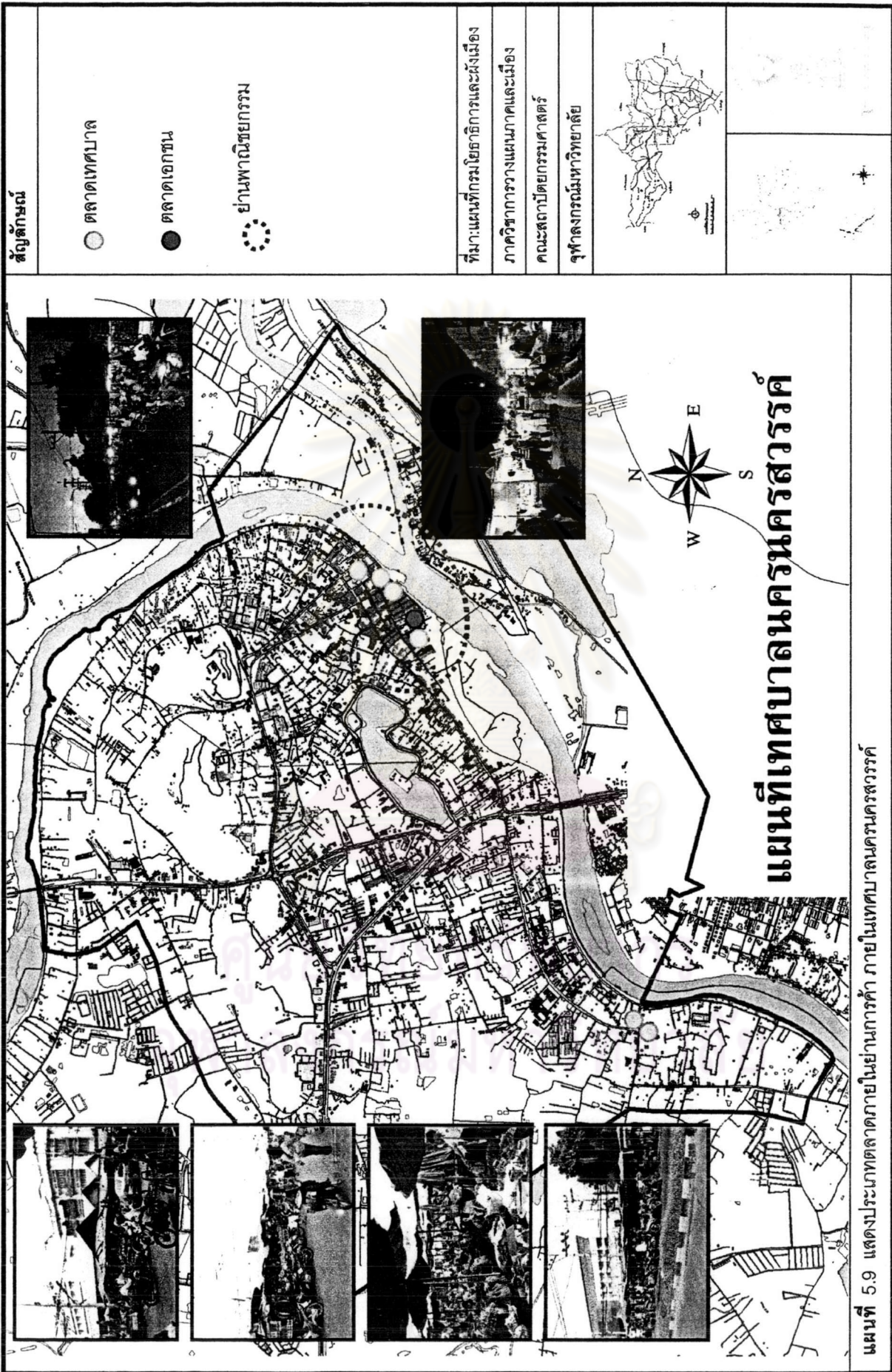
เป็นไปในลักษณะรูปแบบการค้าสมัยใหม่ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า และอาคารร้านค้าต่าง ๆ ที่ทันสมัย โดยในสวนนี้ถือว่ามียุทธศาสตร์ที่ช่วยการสร้างงานภายในเมือง และด้านเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งย่านการค้าใหม่เหล่านี้ตอบสนองกลุ่มลูกค้าที่มีฐานะรายได้ปานกลางขึ้นไป และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาทั้งภายในเมืองและนอกเมือง โดยภายในเมืองนครสวรรค์มีอยู่สองแห่งด้วยกัน คือ ห้างสรรพสินค้าแฟร์แลนด์ วิถีเทพสรรพสินค้าและห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี โดยประเภทของสินค้ามีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่ต่างกันโดยห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี จะขายส่งและปลีก

แผนที่ 5.7 แสดงตำแหน่งย่านพาณิชย์กรรม ภายในเทศบาลนครสวรรคต

ย่านอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

เมืองนครสวรรค์ส่วนใหญ่จะเด่นด้านการค้าการบริการ ทำให้อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในเมืองเป็นบริการ ชั้นพื้นฐานสำหรับคนในเมือง ได้แก่ กิจการอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ เช่น อู่ซ่อมรถยนต์ เคาะ ฟันสี โรงงานอ็อกซีอิมทำเหล็กดัด เป็นต้น โดยย่านอุตสาหกรรมนี้ จะตั้งอยู่บริเวณถนนมาตุลี ซึ่งย่านนี้จะมีร้านซ่อมรถและขายอะไหล่เกาะติดกับถนนเป็นแนวยาว

ย่านสถาบันราชการ

เมืองนครสวรรค์เป็นจุดศูนย์กลางการบริหารปกครองของจังหวัดนครสวรรค์ ทำให้ภายในเมืองประกอบไปด้วยสถานที่ราชการหลายแห่งด้วยกัน โดยมีศูนย์ราชการตั้งกระจายในเมือง แต่ย่านราชการที่รวมศูนย์ราชการส่วนต่างๆไว้หลายหน่วยงาน ถือเป็นศูนย์ราชการหลักซึ่งเป็นศูนย์กลางการบริหารของจังหวัด เช่น ศาลากลางจังหวัด สถานีตำรวจ หน่วยงานสาธารณสุขต่าง ๆ ตั้งอยู่บริเวณด้านใต้ของถนนสวรรคตวิถี และถนนริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยขอบเขตงานของศูนย์ราชการนี้เป็นนโยบายและแผนงานระดับภาค ส่วนราชการอีกแห่งหนึ่ง ได้แก่ สำนักงานเทศบาลนครนครสวรรค์ โดยหน้าที่ในหน่วยงานนี้จะเป็นขอบเขตของนโยบายและแผนงานระดับเมือง

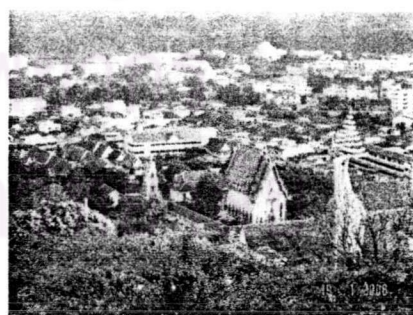
ย่านสถานศึกษา

เมืองนครสวรรค์ถือเป็นเมืองที่มีสถานศึกษาหลายระดับด้วยกัน โดยมีลักษณะการกระจายตัวอยู่ในบริเวณชุมชน ตามเส้นทางคมนาคมสายหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ วิทยาลัยเทคนิคนครสวรรค์ โรงเรียนวัดทามารีย์ โรงเรียนสตรีนครสวรรค์ เกาะตัวอยู่ตามถนนสวรรค์วิถี โรงเรียนนครสวรรค์ โรงเรียนเซกบวโรฬารวิทยา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ เกาะตัวอยู่บริเวณถนนมาตุลี ทำให้ตามสถานศึกษาเหล่านี้เป็นจุดศูนย์รวม ของร้านค้าอุปกรณ์เรียน ร้านถ่ายเอกสารที่เกาะเป็นกลุ่ม โดยมีกิจกรรมมากในช่วงเย็น โดยในระดับมหาวิทยาลัย มีอยู่ 3 แห่งด้วยกัน โดยปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยมหิดลนครสวรรค์ได้ก่อตั้งเสร็จ และเริ่มมีการวางเครือข่ายระบบถนนซึ่งคาดว่าในอนาคตอันใกล้ น่าจะส่งผลต่อการขยายตัวของเมือง และธุรกิจด้านที่พักอาศัยขยายเข้าไปยังพื้นที่

ย่านสถาบันศาสนา

เมืองนครสวรรค์เป็นพื้นที่เมืองเก่าแก่ ประชาชนในเมืองมีความผูกพันกับศาสนามาตั้งแต่อดีต โดยภายในเมืองจะมีวัดอยู่กระจายภายในบริเวณชุมชนพักอาศัย ตามถนนสายสำคัญของเมือง เช่น วัดวรนาถบรรพต วัดช่องศรีศรีสิทธิวราราม วัดนครสวรรค์ วัดศรีวงศ์ เป็นต้น โดยศาสนสถานเหล่านี้มีความผูกพันกับชุมชนมาตั้งแต่ในอดีต ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตวัดถือเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน เป็นแหล่งให้ความรู้และสร้างความสามัคคีในชุมชน ปัจจุบันวัดได้ลดบทบาทต่อสังคมไทยไปมาก โดยวัดใน

ปัจจุบันประชาชนใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งจะมีกิจกรรมและมีความคึกคักในวันสำคัญต่างๆของไทย ทั้งนี้เมืองนครสวรรค์เองมีชาวจีนอพยพเข้ามาทำการค้าในพื้นที่เมืองแห่งนี้จำนวนมาก ทำให้ได้รับวัฒนธรรมชาวจีนเข้ามาด้วย สังเกตได้จากภายในเมืองนครสวรรค์ปัจจุบันจะมีคนไทยเชื้อสายจีนจำนวนมาก ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิและศาลเจ้าอยู่กระจายภายในเมือง โดยทุกๆปีจะมีพิธีแห่เจ้าแม่ปากน้ำโพ ซึ่งแสดงความเคารพสักการะเจ้าแม่และแสดงความสามัคคีของประชาชนในเมืองนครสวรรค์

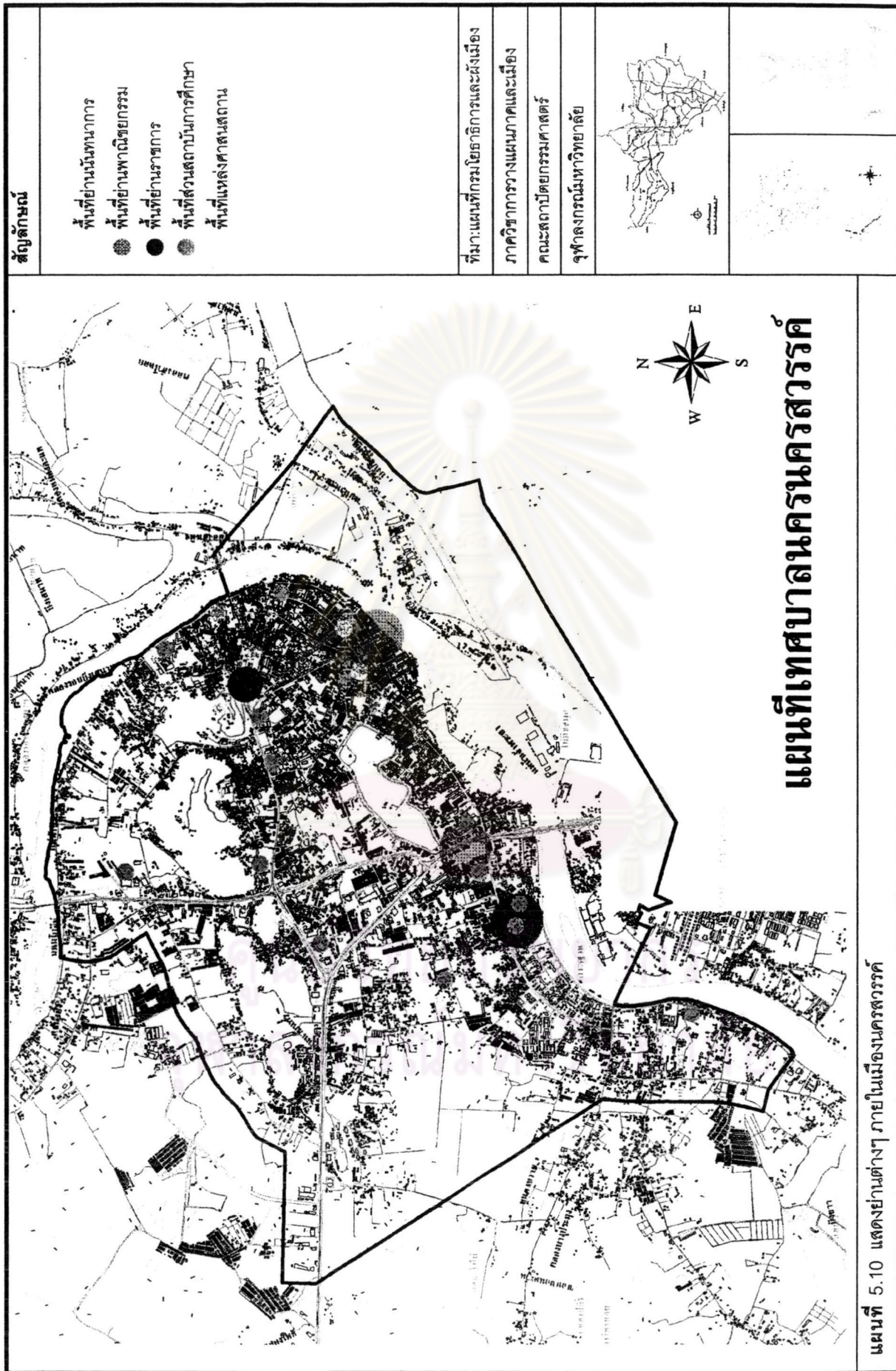
ย่านพื้นที่นันทนาการ

พื้นที่ส่วนนันทนาการถือเป็นปอดของเมือง โดยเมืองนครสวรรค์ถือได้ว่าเป็นเมืองที่ผสมผสานกับธรรมชาติ เนื่องจากมีภูเขาและหนองน้ำภายในเมือง โดยในเมืองมีสวนสาธารณะที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานสวรรค์ ซึ่งถือเป็นย่านออกกำลังกายของประชาชนในเมืองที่สำคัญ โดยในเวลาเช้าและช่วงเย็นจะมีผู้คน

ในเมืองมาออกกำลังกาย ถือเป็นย่านหนึ่งที่มีประชาชนในพื้นที่มาใช้บริการจำนวนมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

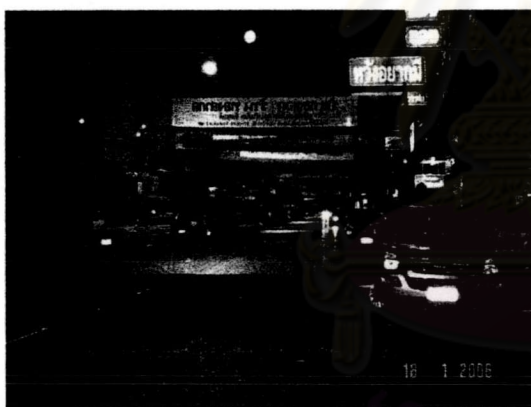

5.2.2 ช่วงเวลาและกิจกรรม

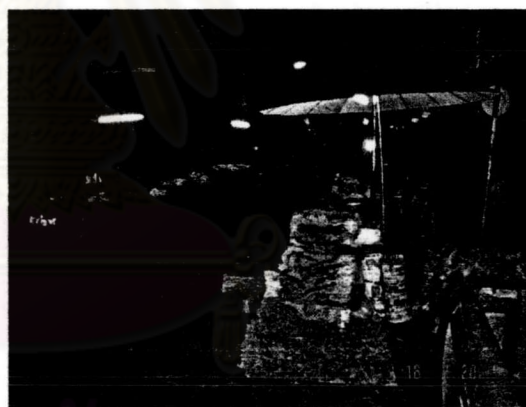
เป็นการศึกษาเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เกิดกิจกรรมประเภทต่างๆ ภายในแต่ละย่าน เพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของประชาชนในเมืองนครสวรรค์ และความเป็นไปในเมืองปัจจุบัน โดยแยกเป็นช่วงเวลาที่เกิดกิจกรรมในแต่ละพื้นที่

ช่วงเช้ามีด

เมื่อพิจารณาด้านกิจกรรมและช่วงเวลา พบว่าเมืองนครสวรรค์เองมีกิจกรรมเกือบตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะย่านการค้าของเมือง ที่มีการค้าหลายรูปแบบซึ่งสลับเปลี่ยนช่วงเวลา ในการดำเนินการกิจกรรมและเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้เข้ามาใช้กิจกรรม โดยกิจกรรมเริ่มต้นของเมืองตั้งแต่ปริมาณ 03:00 – 05:30 น. โดยมีการขนส่งผลผลิตการเกษตรจากพื้นที่นอกเมือง เข้ามายังย่านตลาดสดภายในเมือง เพื่อจัดเรียงสำหรับค้าขายในเวลาเช้า โดยกลุ่มที่ประกอบกิจกรรมได้แก่ ชาวสวนบริเวณรอบนอกที่นำเข้ามาค้าขายเอง แต่บางส่วนก็นำมาส่งพ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่

ภาพที่ 5.5 แสดงช่วงเวลาหลังเที่ยงคืนไป สภาพเมื่อ
ก่อนช่วงเจียบเหงา โดยภายในเมืองแทบไม่มีกิจกรรม

ภาพที่ 5.6 แสดงย่านบริเวณตลาดเทศบาล ช่วงตีสาม
เริ่มมีพ่อค้าแม่ค้า นำผลผลิตเข้ามาเรียงยังพื้นที่

ช่วงเช้า

ช่วงเช้าเวลา 06:00 – 10:30 น. จะเกิดกิจกรรมหนาแน่นบริเวณย่านตลาดสำคัญของเมือง โดยจะมีผู้คนมาจำหน่ายให้สอยจำนวนมาก มีทั้งผู้มารับซื้อส่งและพวกพ่อค้าแม่ค้าที่ขายอาหารภายในเมือง และแม่บ้านทั่วไปจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วง 06:00 – 08:00 น. ถือเป็นช่วงเวลาที่มิผู้คนมาใช้กิจกรรมหนาแน่นสุด ซึ่งแหล่งกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ตลาดสดเทศบาล ตลาดริมน้ำ ตลาดสะพานดำ ตลาดหน้าโรงพยาบาล

ภาพที่ 5.7 แสดงย่านตลาดเทศบาล มีกิจกรรมคึกคัก ถือเป็นตลาดเก่าที่มีผู้คนมาจับจ่ายจำนวนมาก

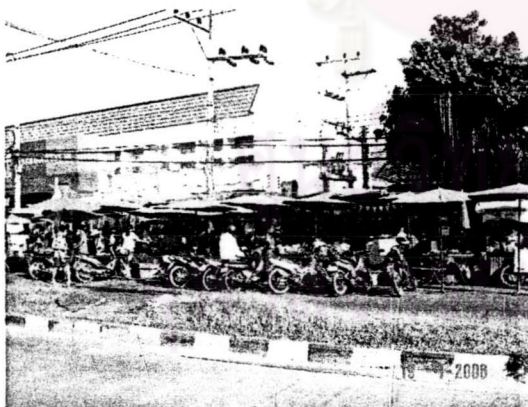
ภาพที่ 5.8 แสดงบรรยากาศการค้าซื้อขาย ซึ่งบริเวณซอยใกล้ตลาด มีการตั้งแผงขายของเต็มไปหมด

ภาพที่ 5.9 แสดงบรรยากาศบริเวณริมน้ำ จะมีเรือแพมาเทียบท่า เพื่อซื้อขายในตลาด

ภาพที่ 5.10 แสดงบรรยากาศบริเวณตลาดหน้าโรงพยาบาล มีประชาชน มาซื้อของกินจำนวนมาก เพราะเป็นย่านอาหารเช้า

ภาพที่ 5.11 แสดงบรรยากาศบริเวณตลาดสะพานดำยามเช้า มีผู้คนมาซื้อกับข้าว แต่ไม่คึกคักมากนัก

ภาพที่ 5.12 แสดงสภาพตลาดและปริมาณผู้คน ซึ่งมีปริมาณน้อยกว่ายามเย็น

ช่วงกลางวัน

ในเวลากลางวันซึ่งเป็นเวลาที่ผู้คนในเมือง ต่างแยกย้ายกันไปทำงานตามสถานที่ต่างๆ ทำให้ช่วงเวลานี้ กิจกรรมส่วนใหญ่จะกระจายไปตามสถานที่ต่างๆ เช่นตามห้างสรรพสินค้า ร้านค้าและบริการประเภทต่างๆ ภายในเมือง โดยกิจกรรมดังกล่าวจะไม่กระจุกตัว แต่จะเป็นไปตามถนนสายหลัก เช่น ถนนสวรรควิถี ถนนมาตุลี ถนนริมน้ำ เป็นต้น

ภาพที่ 5.13 แสดงบรรยากาศช่วงเที่ยง ตลาดสดมีการปิดตัวลง คงเหลือร้านค้าเพียงบางร้าน

ภาพที่ 5.14 แสดงบรรยากาศบริเวณรอบๆตลาดมีความเงียบงา ในช่วงเวลากลางวัน

ภาพที่ 5.15 แสดงบรรยากาศช่วงเที่ยง บริเวณตลาดริมน้ำมีผู้คนมาเดินจับจ่ายใช้สอยบางตา

ภาพที่ 5.16 แสดงบรรยากาศบริเวณถนนสายต่างๆ ก็ยังมีผู้คนกระจัดกระจาย โดยมีรถประจำทางเป็นตัวเชื่อมกิจกรรมในเมือง

ช่วงบ่าย

ช่วงบ่ายไปเริ่มมีการเปิดร้านค้าแผงลอย บริเวณย่านตลาดริมน้ำและตลาดสะพานดำ เพื่อขายของแก่ผู้เลิกงานในตอนเย็น กิจกรรมส่วนใหญ่จะมีความคึกคักบริเวณถนนสายหลักต่างๆ เช่นการติดต่อหน่วยงานราชการ การติดต่อธนาคาร การใช้บริการในร้านค้าและบริการ

ประเภทต่างที่ตั้งอยู่บนถนนสายหลัก สายรอง ซึ่งช่วงเวลานี้สถานที่ถือว่าเป็นแหล่งรวมผู้คนในเมือง ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าทั้ง 2 แห่ง เนื่องจากจะมีผู้คนเข้าไปซื้อของเครื่องใช้ หรือเดินเล่น สำหรับผู้มีเวลาว่าง

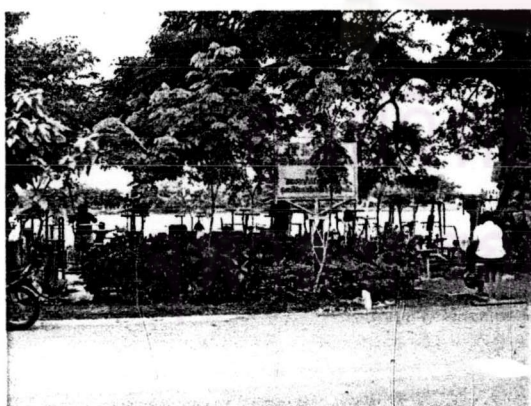
ภาพที่ 5.17 แสดงภาพบรรยากาศบริเวณรอบๆ ราชภัฏ ซึ่งมีความเงียบเหงา ในช่วงบ่ายๆ กันเล็กเรียน

ภาพที่ 5.18 แสดงบรรยากาศบนถนนสวรรควิถี จะเห็นได้ว่ามีความคึกคัก เนื่องจากการค้าและบริการ หลากหลายประเภท

ช่วงเย็น

เวลาเย็น ช่วง 16:00 – 18:30 น. กล่าวได้ว่าเป็นเวลาที่ภายในเมืองนครศรีธรรมราช เริ่มกลับมามีกิจกรรมคึกคักอีกครั้งหนึ่ง โดยมีประเภทกิจกรรมที่หลากหลายในสถานที่ต่างๆ ได้แก่ ภายออกกำลังกาย การไปรับประทานอาหาร การออกไปจับจ่ายใช้สอย หรือแม้แต่การออกไปใช้บริการประเภทต่างๆ โดยที่สำคัญๆ ได้แก่

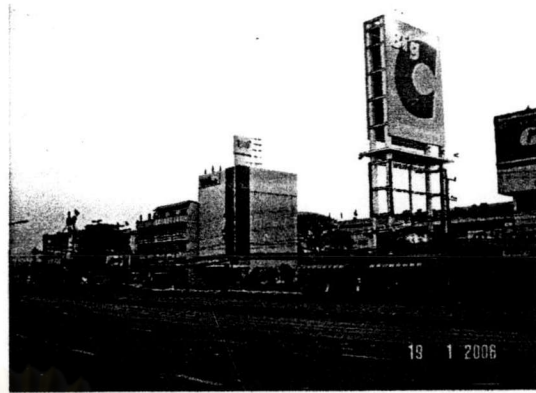
ภาพที่ 5.19 แสดงบรรยากาศในสวนสาธารณะ (อุทยานสวรรค) ช่วงเวลาเย็นจะมีคนเข้ามาออกกำลังกายจำนวนมาก

ภาพที่ 5.20 แสดงบรรยากาศในสวนตลาดหน้าโรงพยาบาล มีผู้คนออกมารับประทานอาหาร บริเวณนี้จำนวนมาก

ภาพที่ 5.21 แสดงให้เห็นปริมาณร้านค้าและผู้คนเริ่มมากขึ้น บริเวณตลาดริมน้ำ ซึ่งมีของขายนานาชนิด และร้านอาหารหลากหลายประเภท

ภาพที่ 5.22 แสดงให้เห็นบรรยากาศ บริเวณห้างบิ๊กซี ซึ่งเริ่มมีผู้คนเข้ามาใช้บริการมากขึ้น

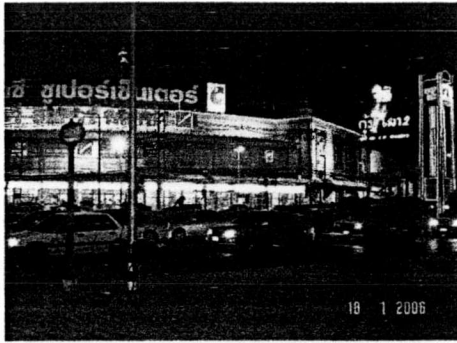
ภาพที่ 5.23 แสดงให้เห็นบริเวณถนนสวรรคดิ เริ่มมีการจราจรหนาแน่นอีกครั้ง เนื่องจากมีผู้คนเข้ามาใช้บริการมากขึ้น

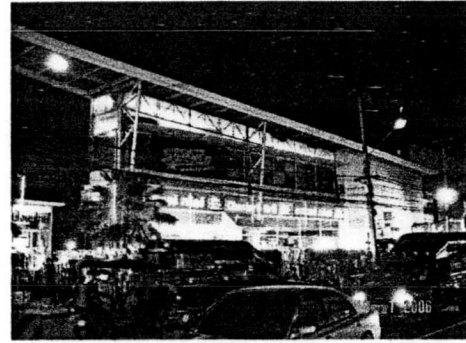
ภาพที่ 5.24 แสดงบรรยากาศตลาดสะพานดำ ที่มีคนเข้ามามากขึ้น ซึ่งรูปแบบตลาดคล้ายตลาดริมน้ำ

ช่วงค่ำ

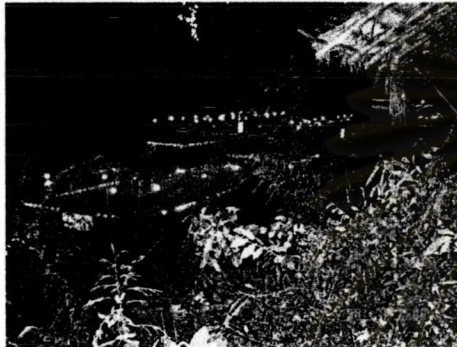
ช่วงเวลา 18:00 – 21:30น. เป็นเวลาที่ผู้คนในเมืองออกมาทำกิจกรรม ในสถานที่ต่างๆมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงพักผ่อนจึงมีการออกมาสังสรรค์ภายในย่านร้านอาหาร หรือออกมาซื้ออาหารในตลาดที่ต่างๆ ทำให้ย่านการค้าประเภทต่างๆ และย่านร้านอาหาร เป็นย่านที่มีผู้คนเข้าไปใช้บริการมากที่สุด

ภาพที่ 5.25 ห้างบิ๊กซีเป็นย่านหนึ่งที่มีผู้คนในเมืองมาใช้บริการอย่างมากในตอนเย็น-ค่ำ

ภาพที่ 5.26 แสดงห้างแฟรี่แลนด์เป็นสถานที่หนึ่งที่มีความคึกคักในช่วงค่ำ

ภาพที่ 5.27 แสดงบรรยากาศร้านอาหารริมแม่น้ำ แถวตลาดสะพานดำ ในช่วงค่ำ

ภาพที่ 5.28 แสดงบรรยากาศตลาดสะพานดำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มียุคคนมากที่สุด

ภาพที่ 5.29 แสดงบรรยากาศร้านอาหารถนนซึ่งมีผู้คนมาหาอาหารรับประทานจำนวนมาก

ภาพที่ 5.30 แสดงบรรยากาศหน้าโรงพยาบาลซึ่งมีผู้คนมาทานอาหารร้านนายเจือ จำนวนมาก

ภาพที่ 5.31 แสดงบรรยากาศส่วนร้านอาหารตลาดริมน้ำ ซึ่งมีผู้คนมาใช้บริการมากมาย

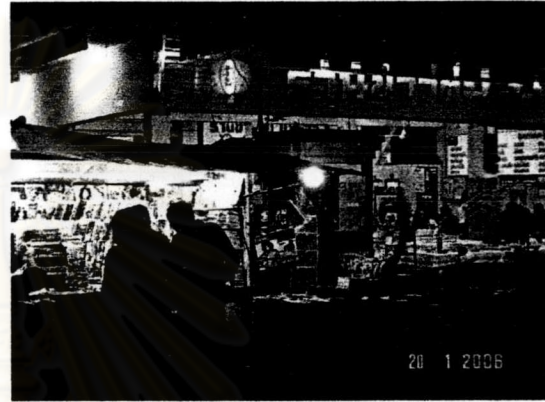
ภาพที่ 5.32 แสดงบรรยากาศส่วนร้านสินค้าแฟชั่นต่างๆ บริเวณตลาดริมน้ำ

ช่วงดึก

เป็นช่วงเวลาประมาณ 23:00 น. ขึ้นไป ถือเป็นช่วงพักผ่อนของผู้คนในเมือง โดยในช่วงเวลานี้ภายในเมืองที่ยังพอเห็นผู้คน ได้แก่บริเวณหน้าโรงพยาบาลนครสวรรค์ โดยจะมีผู้คนที่ยังต้องทำงานยามค่ำคืน ออกมาหาอาหารรับประทาน โดยมีร้านข้าวต้มนายเจือ ที่ยังคงเปิดให้บริการอยู่ แต่ไม่หนาแน่นเท่าช่วงหัวค่ำ

ภาพที่ 5.33 แสดงบรรยากาศร้านข้าวต้มนายเจือ ที่ยังคงเปิดให้บริการอยู่ เป็นร้านอาหารเดียวที่ยังคงหลงเหลือภายในเมือง

ภาพที่ 5.34 แสดงบรรยากาศร้านข้าวต้มนายเจือ โดยหน้าร้านยังคงมีร้านหนังสือ ซึ่งเปิดอยู่เช่นกัน

จากการศึกษากิจกรรมในแต่ละช่วงเวลาภายในเมืองนครสวรรค์ พบว่า เมืองมีกิจกรรมทางด้านการค้าและบริการที่โดดเด่น สังเกตจากเมืองจะมีช่วงเวลาและกิจกรรมส่วนใหญ่ตลอดทั้งวัน ในบริเวณย่านการค้าสำคัญของเมือง โดยแหล่งที่เป็นหัวใจสำคัญ ได้แก่ ตลาดเทศบาล ตลาดริมน้ำ ตลาดสะพานดำ และห้างสรรพสินค้า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.11 แสดงลักษณะทางกายภาพของย่านต่างที่สำคัญ

5.3 วิเคราะห์โครงสร้างระดับชุมชน

การวิเคราะห์รูปแบบของชุมชนในเมืองนครสวรรค์ เนื่องจากเมืองนครสวรรค์เป็นเมืองขนาดใหญ่ โดยมีขนาดประชากร ภายในปี พ.ศ.2547 ถึง 98,798 คน แยกได้เป็น 51 ชุมชน ซึ่งรูปแบบแต่ละชุมชน มีลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ที่มีความแตกต่างกัน โดยภายในเมืองปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยชุมชนเก่าและใหม่ ดังนั้นในการศึกษารูปแบบชุมชนภายในเมืองนครสวรรค์ จึงต้องเลือกศึกษาชุมชนที่มีความแตกต่างกัน หรือมีลักษณะปัจจัยที่น่าสนใจในการทำการศึกษ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาต่อไป เป็นเหตุผลในการเลือกกรณีศึกษา ผู้ทำการวิจัยจึงได้หาเกณฑ์ในการเลือกกรณีศึกษา โดยพิจารณาชุมชนที่จะทำการศึกษา จากแนวความคิดขั้นต้นไว้ดังนี้

หลักเกณฑ์การเลือกชุมชนในกรณีศึกษา

โดยใช้หลักเกณฑ์แนวความคิดเรื่องคุณค่าในการอนุรักษ์และการพัฒนา(อ้างใน กนกพร แก้วกังวาล : 2528, 10) เพื่อหาชุมชนที่มีความน่าสนใจและน่าจะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นแบบอย่าง โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าว มี 4 ประเภท คือการ

คุณค่าทางประวัติศาสตร์และการศึกษา (Historical & Academic Value) เป็นคุณค่าที่เกิดจากความเข้าใจในความเป็นมาและเป็นไปของอาคาร สถานที่ หรือเมือง ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ตัวตนของเมืองและชุมชน

คุณค่าทางศิลปะ (Aesthetic Value) เกิดจากความตระหนักถึงคุณค่าในงานศิลปะ โบราณวัตถุ และงานสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นมูลเหตุการอนุรักษ์ในยุคเริ่มแรก

คุณค่าทางสังคม-วัฒนธรรม (Socio-cultural Value) เป็นคุณค่าจากการคงอยู่ของลักษณะเฉพาะ (Comintunity) ที่มีความต่อเนื่อง (Identity) ของสังคม โดยถือว่าพัฒนาการทางสังคมเป็นบันทึกที่มีชีวิตเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อรักษาความสมดุลย์ของความสัมพันธ์ระหว่างอดีต ปัจจุบันและอนาคต

คุณค่าทางนิเวศวิทยา (Ecological Value) เป็นคุณค่าจากความสามารถในการใช้หรือจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดทั้งในแง่กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

ซึ่งจากหลักเกณฑ์ดังกล่าว มาประกอบการลงไปสัมผัสพื้นที่ทำการศึกษา จึงพิจารณา แบ่งแยกชุมชนกรณีศึกษา กับหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ได้ดังนี้

คุณค่าทางประวัติศาสตร์และการศึกษา

- ชุมชนตลาดริมน้ำ

ชุมชนตลาดริมน้ำ เป็นชุมชนที่ก่อเกิดมาพร้อมกับเมืองนครสวรรค์ ทำให้ชุมชนนี้มีความเป็นมายาวนาน มีผู้คนที่เป็นชาวนครสวรรค์ดั้งเดิมอาศัยอยู่ และถือเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญในอดีต จึงเป็นเหตุผลให้นำมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และดูรูปแบบปัญหาภายในชุมชน ซึ่งถือเป็นชุมชนด้านพาณิชยกรรมของเมือง เมื่อปัจจุบันมีย่านพาณิชยกรรมเกิดขึ้นใหม่มากมายภายในเมือง

คุณค่าทางศิลปะ

- ชุมชนเรือนแพ

ชุมชนเรือนแพ เป็นชุมชนเก่าแก่ของเมืองนครสวรรค์มาตั้งแต่อดีต มีรูปแบบวิถีชีวิตริมน้ำที่น่าสนใจ อีกทั้งรูปแบบที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นเรือนแพ ถือเป็นสถาปัตยกรรมวิถีชีวิตริมน้ำที่น่าสนใจอย่างยิ่ง แต่ปัจจุบันใกล้จะหมดไปจากเมือง จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกชุมชนนี้มาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งในการศึกษาเราจะทราบถึงสภาพปัจจุบัน และสะท้อนความแตกต่างของวิถีชีวิตระหว่างชุมชนบนบกและริมน้ำ

คุณค่าทางสังคม-วัฒนธรรม

- ชุมชนวัดคีรีวงศ์

ชุมชนวัดคีรีวงศ์ ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขาและทางขึ้นวัดคีรีวงศ์ โดยเป็นชุมชนที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีคุณค่าทางด้านจิตใจ และในชุมชนยังคงมีความผูกพันอยู่กับวัดแห่งนี้ โดยเหตุผลที่เลือกชุมชนแห่งนี้มาเป็นกรณีศึกษา ทั้งที่ภายในเมืองนครสวรรค์ก็ยังคงมีชุมชนที่มีวัดเป็นศูนย์กลางอยู่อีกหลายชุมชน เนื่องมาจากชุมชนนี้ปัจจุบันมีลักษณะทางกายภาพ และระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนที่เป็นปัญหา ทั้งที่วัดคีรีวงศ์เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองนครสวรรค์ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อนำไปหาแนวทางการพัฒนาชุมชน ให้มีลักษณะที่ดีและมีความยั่งยืน

คุณค่าทางนิเวศวิทยา

จากหลักเกณฑ์ในข้อนี้ ที่เน้นการใช้หรือจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดทั้งในแง่กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นหัวข้อที่สำคัญในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นในระดับเมือง ย่านและชุมชนในปัจจุบัน ดังนั้นในส่วนนี้จึงมีการเลือกชุมชนที่วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้เห็นประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

- ชุมชนหน้าผา

ชุมชนหน้าผา ถือเป็นชุมชนย่านพักอาศัยที่ตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่อดีต และเป็นชุมชนที่มีความผูกพันกับแม่น้ำมาตั้งแต่อดีตเช่นกัน ซึ่งการศึกษาชุมชนนี้ เพื่อให้เห็นสภาพของชุมชนในปัจจุบัน สภาพปัญหา ลักษณะวิถีชีวิต รวมทั้งการใช้ประโยชน์กับพื้นที่และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเหตุผลในการเลือกชุมชนนี้มาเป็นกรณีศึกษา

- ชุมชนตลาดสะพานดำ

ชุมชนตลาดสะพานดำ เป็นชุมชนเก่าแก่ในย่านพาณิชย์กรรมอีกแห่งหนึ่งที่สำคัญของเมืองนครสวรรค์ โดยปัจจุบันตลาดของชุมชนเริ่มมีความคึกคัก แต่เหตุผลสำคัญในการเลือกชุมชนแห่งนี้มาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากขณะนี้มีการสร้างตลาดส่งสินค้าขนาดใหญ่ ทำให้ควรศึกษาสภาพปัญหา และรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ให้รองรับกับโครงการ ควบคู่ไปกับการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมรอบข้าง

- ชุมชนการุณรังษี

ชุมชนการุณรังษี ซึ่งเป็นชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นใหม่จากการขยายตัวของเมือง และการย้ายสถานที่ราชการ โดยประชากรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นข้าราชการภายในเมืองนครสวรรค์ ซึ่งการเลือกมาเป็นกรณีศึกษาจะทำให้เราเห็นวิถีชีวิตคนเมือง โดยเป็นข้าราชการส่วนใหญ่ และได้เห็นถึงสภาพชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ในรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งในเมืองนครสวรรค์ขณะนี้มีการประเภทนี้จำนวนมาก

การเลือกชุมชนต่างๆ มาดำเนินการศึกษา เป็นเพียงส่วนหนึ่งของอีกหลายชุมชนในเมืองนครสวรรค์ แต่ด้วยขอบเขตของเนื้อหาและระยะเวลาในการทำวิจัย จึงนำมาเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาส่วนหนึ่ง โดยในการศึกษาลักษณะของชุมชนต่างๆ ที่ได้เลือกมานั้น ได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาชุมชนดังนี้

ก. ลักษณะชุมชน

เป็นการศึกษาความเป็นมา รูปแบบของชุมชน ตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้
เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนที่นำมาเป็นกรณีศึกษา

ข. รูปแบบการใช้อาคาร

ในส่วนนี้จะเป็นการศึกษาลักษณะการใช้อาคาร เพื่อให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์จาก
อาคาร ซึ่งสะท้อนไปถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และความผูกพันกับที่อยู่อาศัย รวมไปถึง
ลักษณะของอาคาร เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและการใช้ประโยชน์

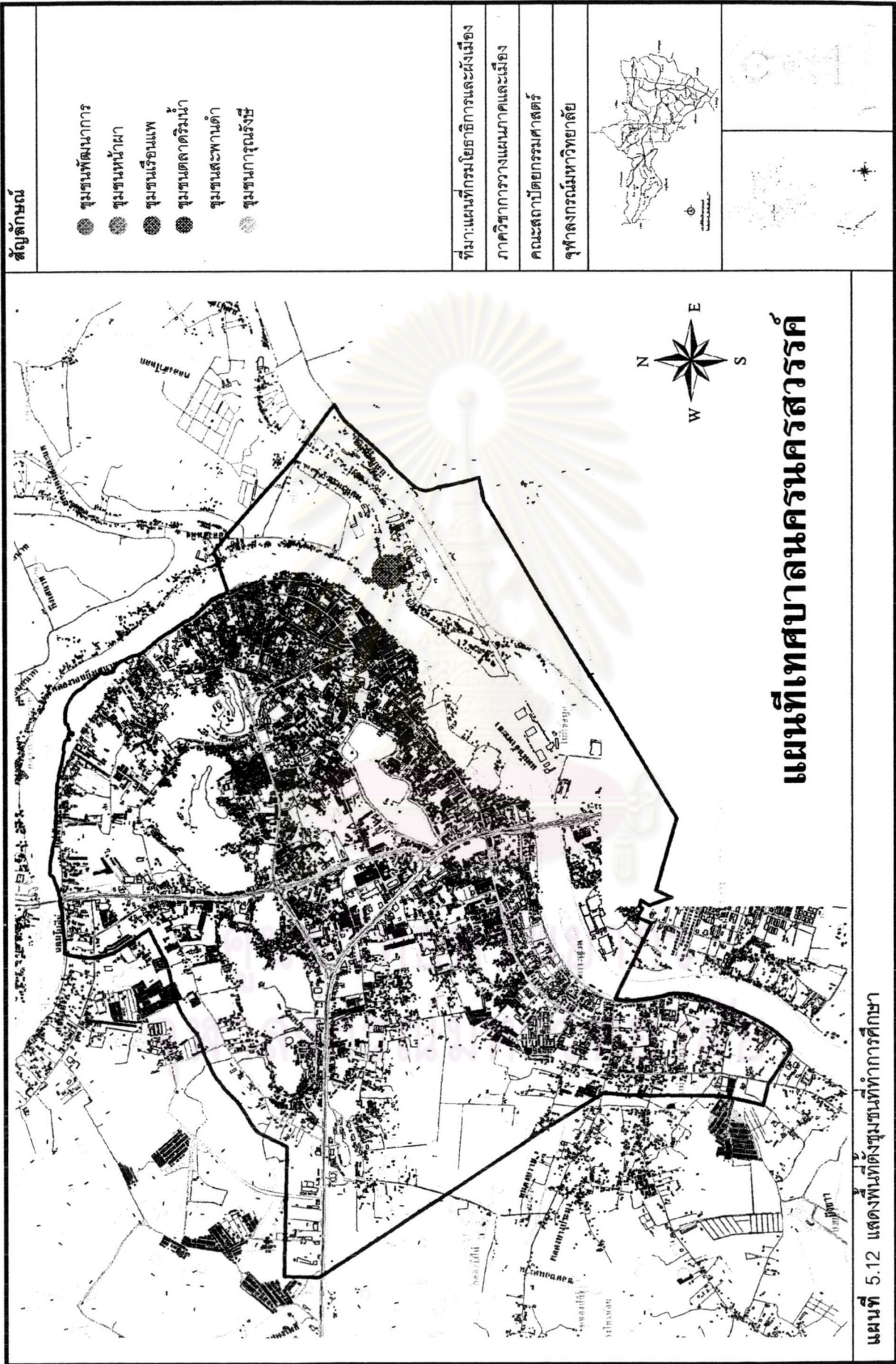
ค. วิถีชีวิต

เป็นการศึกษาลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้น และการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่
นั้น เพื่อทำความเข้าใจการใช้ประโยชน์สิ่งแวดล้อมของประชากรในชุมชนนั้น เพื่อนำไปวางแผน
ทางการพัฒนาเพื่อรองรับความต้องการละวิถีชีวิตคนในชุมชน

ง. สภาพปัญหาในชุมชน

เป็นการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและ
หาแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบของชุมชนในเมืองนครสวรรค์

ชุมชนริมน้ำ

ก. ลักษณะชุมชน

ชุมชนริมน้ำปัจจุบันตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำน่านย่านปากน้ำโพ โดยชุมชนนี้เป็นชุมชนเก่าแก่ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากสมัยก่อนเมืองนครสวรรค์มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมสองฝั่งแม่น้ำ และมีการทำการค้ากันบริเวณปากน้ำโพ ซึ่งมีปริมาณการค้าหนาแน่น แต่ช่วงที่มีถนนตัดผ่านในเมือง ผู้คนจึงแยกย้ายไปตั้งรกรากบนบก โดยสภาพปัจจุบันจำนวนเรือนแพเริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ ที่คงอยู่ก็เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ที่ต้องการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายแบบดั้งเดิมที่นำมาเกือบตลอดชีวิต

ภาพที่ 5.35 แสดงบรรยากาศชุมชนริมน้ำในอดีต จะเห็นได้ว่า มีจำนวนเรือนแพจำนวนมาก ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมในอดีต

ที่มา: รูปถ่าย อ.ปราโมทย์

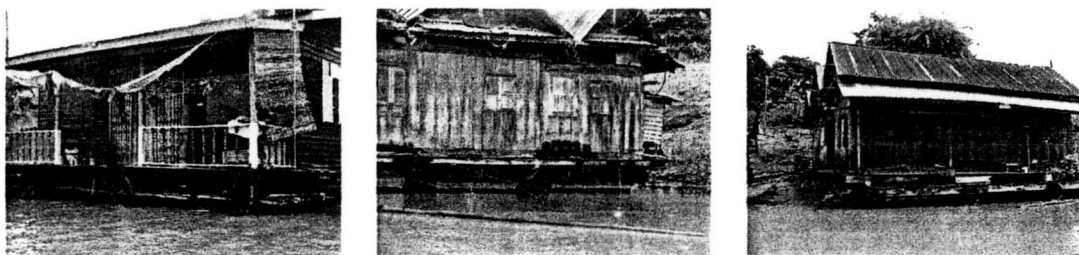

ภาพที่ 5.36 แสดงบรรยากาศชุมชนริมน้ำปัจจุบัน มีจำนวนเรือนแพน้อย สภาพทั่วไปไม่มีความเจียบสงบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

ข. รูปแบบการใช้อาคาร

การใช้อาคารของชุมชนเป็นการใช้เพื่ออยู่อาศัย ซึ่งบางเรือนก็ใช้เป็นที่พักอาศัยด้วย เช่น รับดูดวง ต่อดวงชะตา แต่ส่วนใหญ่ชาวริมน้ำจะมีอาชีพจับสัตว์น้ำขายในเมือง รับเรือจ้าง หรือการเกษตร

ลักษณะอาคาร เป็นบ้านเรือนแพ ซึ่งมีรูปแบบการใช้งานที่ไม่ซับซ้อน โดยเป็นเรือนไม้ ส่วนด้านล่างใช้ โดยภายในเรือนแพ จะแบ่งส่วนการใช้งาน คือ พื้นที่ลานนอกประสงค์ อยู่บริเวณด้านหน้า เข้าไปด้านในจะแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว และพื้นที่ห้องนอน

ภาพที่ 5.37 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนแพ ที่ยังคงหลงเหลือภายในบริเวณปากน้ำโพ ซึ่งมีรูปแบบการใช้งานภายในเหมือนกัน ต่างกันตรงที่ความสมบูรณ์ของตัวเรือน

ค. วิถีชีวิต

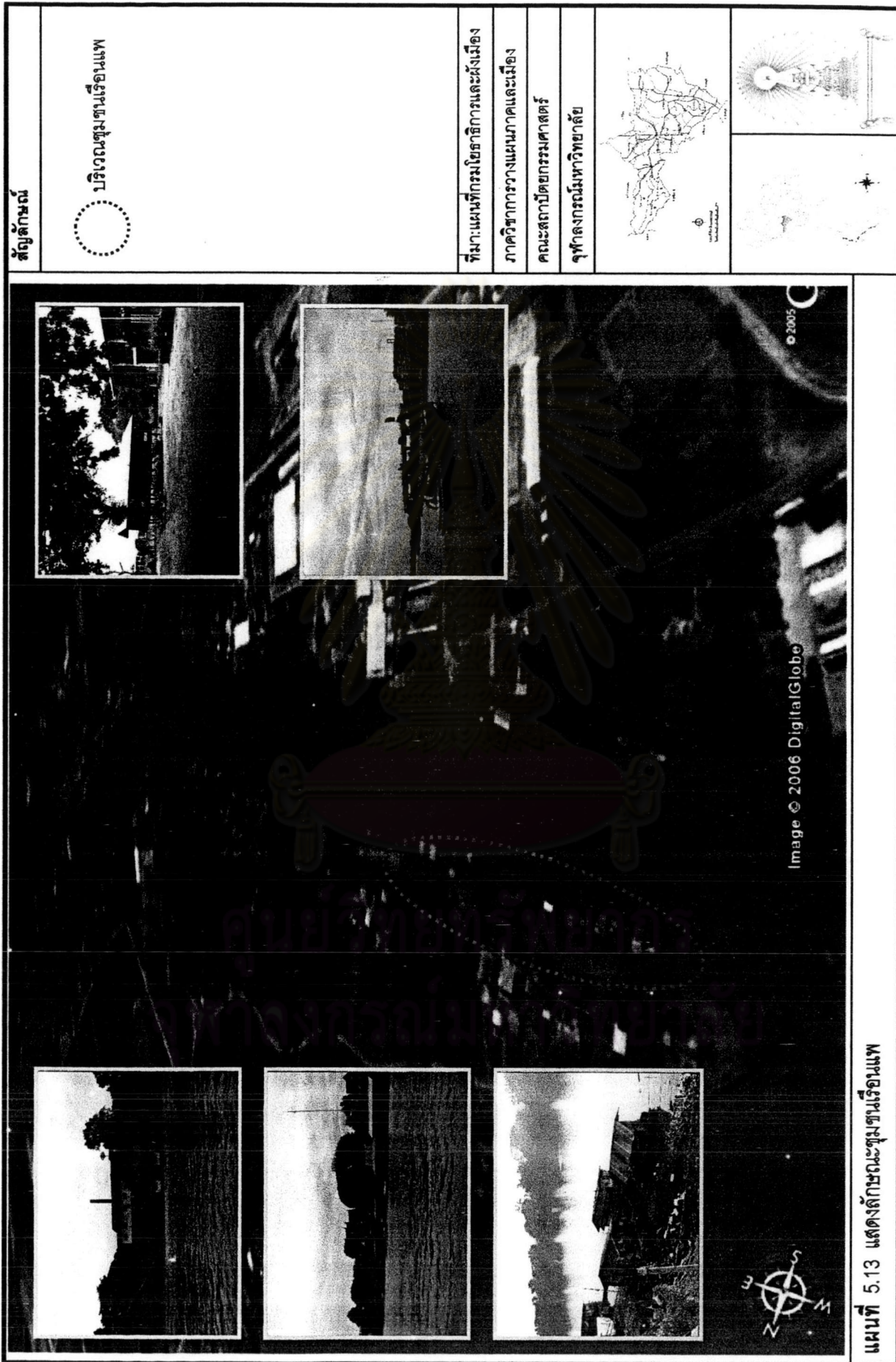
ชุมชนเรือนแพ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการประมงและการเกษตรกรรม และอาชีพรับจ้าง โดยรูปแบบวิถีชีวิตของชุมชนเรือนแพ จะมีความผูกพันกับแม่น้ำมีการใช้น้ำในแม่น้ำแทนน้ำประปา มีการจับสัตว์น้ำเพื่อนำไปขายในตลาดในการดำรงชีพ หรือการขับเรือจ้างในการส่งผู้โดยสารระหว่างสองฝั่งแม่น้ำ ทั้งนี้ก็ยังคงมีความผูกพันทางสังคมกับชาวเมือง โดยผู้ที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่ เป็นผู้สูงอายุและมีความผูกพันกับวิถีชีวิตเดิมๆ และไม่ต้องการจะย้ายไปที่ไหน โดยคุณลุงสิริเป็นคนหนึ่งที่อาศัยอยู่กับเรือนแพมาตั้งแต่เด็ก โดยมีอาชีพขับเรือจ้างและรับจ้าง โดยท่านไม่คิดจะย้ายไปที่ไหนและมีความสุขกับวิถีชีวิตเช่นนี้

การสัมภาษณ์ คุณลุงสิริ (4/05/2547)

ง. สภาพปัญหาในชุมชน

ปัญหาของชุมชนเรือนแพส่วนใหญ่ จะเป็นสภาพโอกาสทางสังคม และการช่วยเหลือทางด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การจัดระเบียบระบบชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่ใช้วิถีชีวิตเรียบง่ายและมีบทบาททางสังคมค่อนข้างน้อย จึงทำให้ขาดการช่วยเหลือจากภาครัฐ

แผนที่ 5.13 แสดงลักษณะชุมชนเรือนแพ

สัญลักษณ์

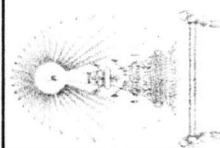
บริเวณชุมชนเรือนแพ

ที่มา: แผนที่กรมโยธาธิการและผังเมือง

ภาควิชาการวางแผนที่ดินและเมือง

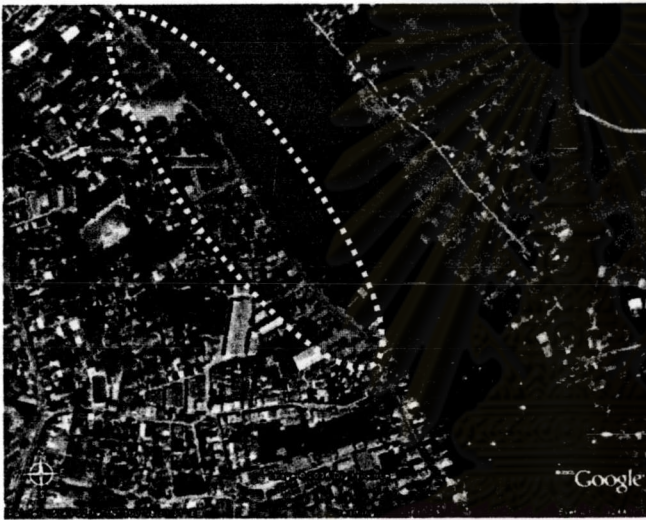
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. ลักษณะชุมชน

เป็นชุมชนเก่าแก่ของเมืองนครสวรรค์อีกชุมชนหนึ่ง โดยเดิมเรียกว่า ละแวกหรือ แถวหน้าผาหรือศาลเจ้าแม่หน้าผา โดยตั้งถิ่นฐานบริเวณแม่น้ำปิง โดยมีถนนโกสีย์ตัดผ่านชุมชน ทำให้ชุมชนเกาะไปตามเส้นทางถนน โดยจะเปิดมุมมองแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้านหนึ่ง โดยอดีต บริเวณด้านแม่น้ำปิงมีการตั้งถิ่นฐานริมน้ำ(เรือนแพ) จำนวนมากและมีการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก แต่ความเจริญและการตัดถนนเข้ามายังชุมชนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

▲ ภาพที่ 5.39 แสดงบริเวณชุมชนหน้าผาปัจจุบัน ซึ่งเข้าถึงชุมชน โดยถนนโกสีย์ ซึ่งตรงข้ามชุมชนเป็นแม่น้ำปิง ซึ่งมีบรรยากาศที่ดี

ภาพที่ 5.40 แสดงโรงสูบน้ำ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเขตชุมชนหน้าผา ▶

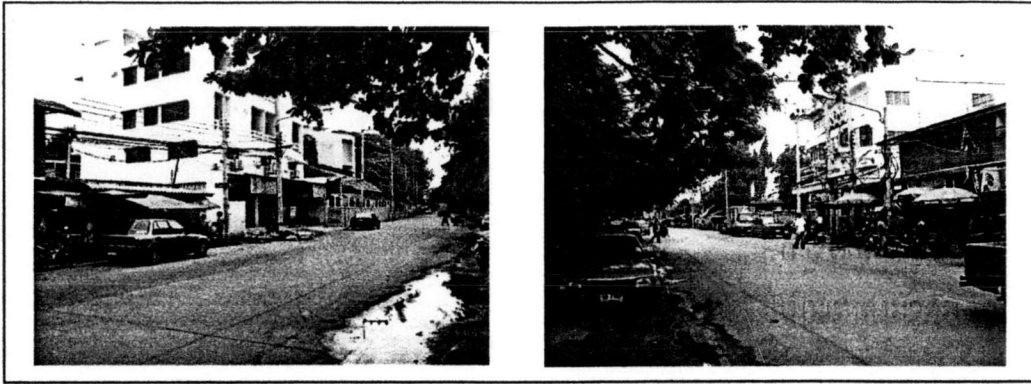
ภาพที่ 5.38 แสดงการตั้งถิ่นฐาน โดยเกาะไปกับถนนโกสีย์

ข. รูปแบบการใช้อาคาร

การใช้อาคารของชุมชนหน้าผาส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย บางส่วนเป็นแบบ (Mix Use) คือเป็นที่อยู่อาศัยและเพื่อพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นร้านค้า ร้านถ่ายเอกสาร หรือร้านอาหาร

ลักษณะอาคาร เป็นอาคารตึกแถว สูงประมาณ 2-3 ชั้น ส่วนผู้ที่มีรายได้น้อย ลักษณะรูปแบบอาคารจะเป็นบ้านพักอาศัยโครงสร้างไม้ 1-2 ชั้น ซึ่งจะใช้ประโยชน์อาคารในการพักอาศัยเท่านั้น

ภาพที่ 5.41 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรม ภายในชุมชนหน้าผา ซึ่งประกอบไปด้วยอาคารและค.ส.ล. สูงประมาณ 1-3 ชั้น

ค.วิถีชีวิต

ชุมชนหน้าผา ประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลากหลายอาชีพ โดยมีกลุ่มผู้ใช้แรงงานอาชีพรับจ้าง และกลุ่มที่มีที่พักอาศัยติดถนนโกสีย์ ซึ่งจะใช้อาคารในการค้าขาย อาชีพขายของเบ็ดเตล็ด อาหาร บริการถ่ายเอกสาร เนื่องจากบริเวณชุมชนมีโรงเรียนวิสุทธิศึกษา โรงเรียนลาซาลโชติละวินนครสวรรค์ ทำให้บริเวณนี้จะมีความคึกคักเวลาโรงเรียนเลิก ทั้งนี้ชุมชนได้มีศาลเจ้าแม่หน้าผา ซึ่งมีประวัติความเป็นมาในอดีต โดยกล่าวว่ามีศาลเจ้าไม้เล็ก ๆ ลอยน้ำมาติดแ่งหินผา จึงมีการอัญเชิญมาตั้งไว้ได้ต้นไม้จ้ำจ่า และเป็นที่พักการคนไทยเชื้อสายจีนภายในเมืองและชุมชน จากการสัมภาษณ์คุณลุงประสพที่อาศัย อยู่ในชุมชนหน้าผามาตั้งแต่เด็ก โดยลุงเล่าให้ฟังว่าเมื่อก่อนตอนเด็ก ยังไม่มีรถยนต์ แถวหน้าผามีเรือรับจ้างมากพื้นที่มีความคึกคัก แต่ปัจจุบันเปลี่ยนไปมาก ลุงก็มีความสุขกับการใช้ชีวิตที่นี่ ทั้งที่ลูกหลานส่วนใหญ่ไปทำงานในกรุงเทพฯ แต่ลุงก็ยังคงพอใจกับการใช้ชีวิตที่นี่ ส่วนหนึ่งมาจากความผูกพัน และสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่ลำค้ำญไปไหนมาไหนก็มีแต่เพื่อน ๆ

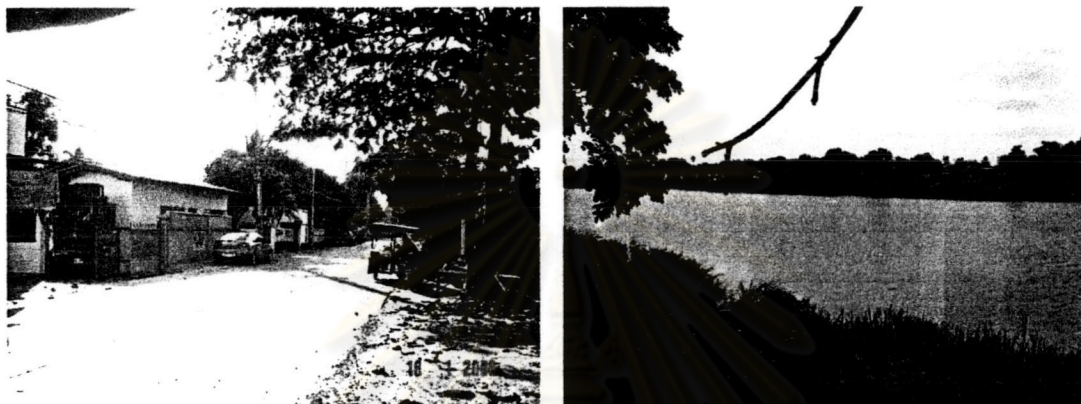
ภาพที่ 5.42 แสดงศาลเจ้าแม่หน้าผา ซึ่งเป็นที่สักการะของคนในชุมชน โดยมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน

การสัมภาษณ์คุณลุงประสพ (25/01/2548)

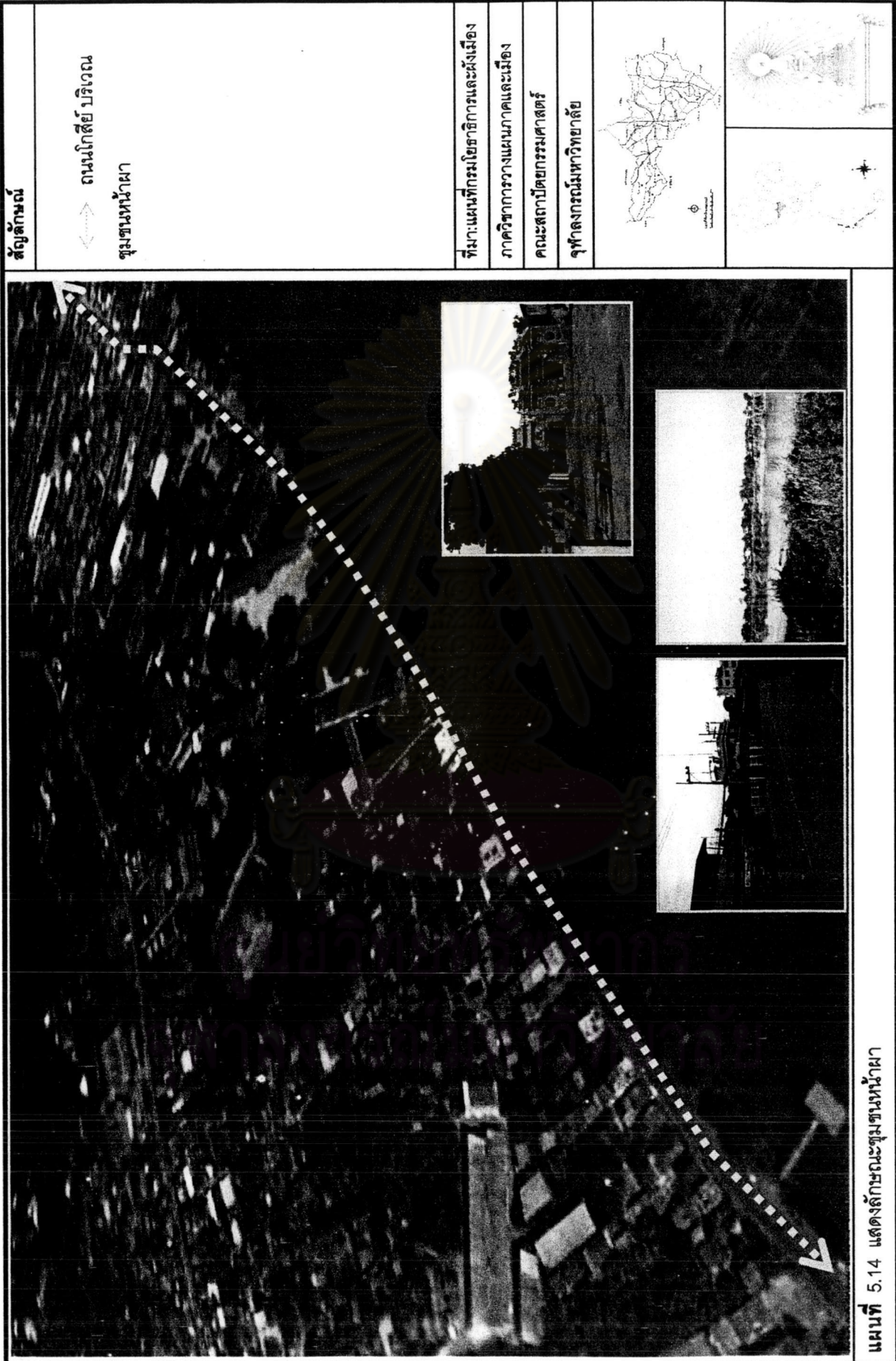
ง.สภาพปัญหาในชุมชน

ปัญหาของชุมชนหน้าผา จากการศึกษาพบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่ว่าง สาธารณะยังไม่ดีเท่าที่ควร และปัญหาด้านภูมิทัศน์ของเขตชุมชน ซึ่งควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ และปัญหาทางด้านสังคม เนื่องจากในพื้นที่ชุมชน บางพื้นที่ เป็นแหล่งมั่วสุม มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด

ภาพที่ 5.43-5.44 แสดงบริเวณแม่น้ำปิงและแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งไม่มีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน บริเวณริมแม่น้ำ มีการปล่อยกร้าง หรือไม่มีสิ่งก่อสร้างบดบังทัศนียภาพ

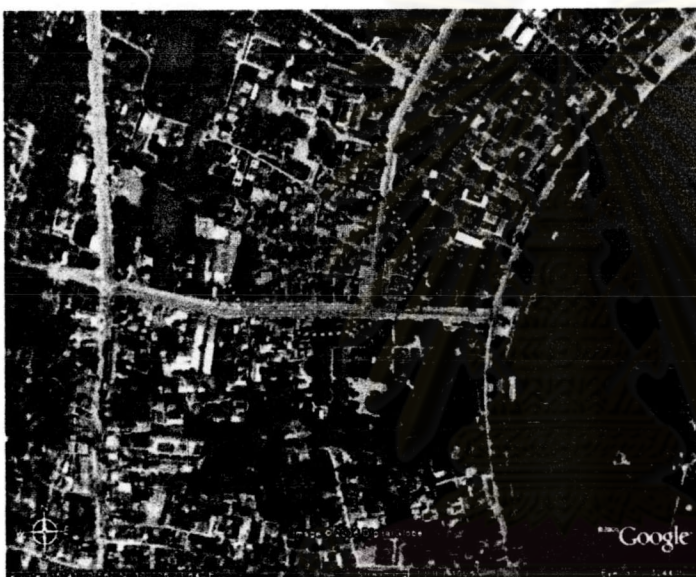
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.14 แสดงสัญลักษณ์ชุมชนหน้าผา

ก. ลักษณะชุมชน

เป็นชุมชนเก่าแก่ของเมืองนครสวรรค์ เนื่องจากย่านสะพานดำเป็นย่านเศรษฐกิจเก่าของเมืองนครสวรรค์ตั้งแต่อดีต แต่เนื่องจากการค้าไม้ลดลงทำให้ตลาดแห่งนี้ลดบทบาทลงไป จนปัจจุบันตลาดแห่งนี้ยังคงเปิดเป็นตลาดแผงลอยที่รองรับพื้นที่ชุมชนสะพานดำและใกล้เคียง โดยชุมชนสะพานดำเป็นชุมชนเล็กๆ ผู้คนในชุมชนมีหลากหลายอาชีพ โดยเป็นชาวนครสวรรค์ดั้งเดิม

ภาพที่ 5.45 แสดงบริเวณชุมชนสะพานดำ ในปัจจุบัน โดยชุมชนถือเป็นย่านหนึ่งที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของเมืองนครสวรรค์

ภาพที่ 5.46 แสดงชุมชนสะพานดำในอดีต ซึ่งมีร้านค้าขาย เพื่อรองรับชุมชน

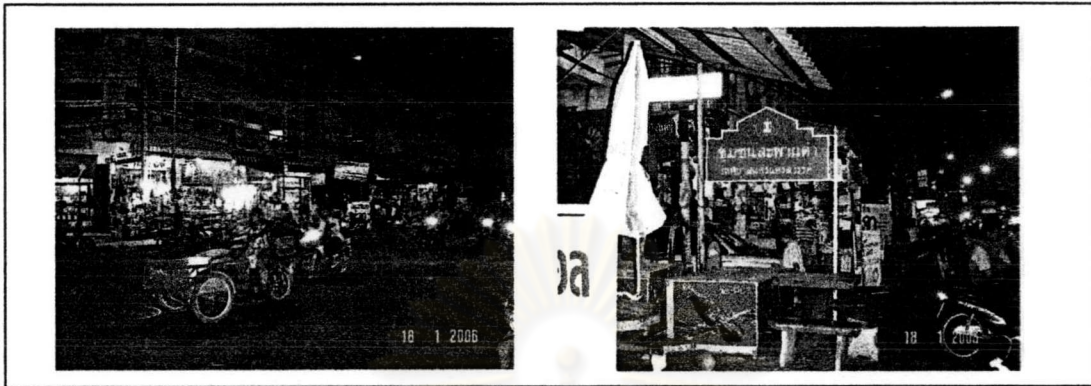

ภาพที่ 5.47 แสดงชุมชนและตลาดสะพานดำ ในปัจจุบัน ซึ่งตลาดเริ่มมีความเจริญขึ้น

ข. รูปแบบการใช้อาคาร

การใช้อาคารของชุมชนสะพานดำส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย บางส่วนเป็นแบบ (Mix Use) คือเป็นที่อยู่อาศัยและเพื่อพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นร้านค้า ร้านถ่ายเอกสาร หรือร้านอาหาร ซึ่งอาคารประเภทนี้จะอยู่ติดกับถนนสวรรคคีรี ส่วนบริเวณภายในจะเป็นบ้านพักอาศัย

ลักษณะอาคาร เป็นอาคารตึกแถว สูงประมาณ 2-3 ชั้น ส่วนผู้ที่มีรายได้น้อย ลักษณะรูปแบบอาคารจะเป็นบ้านพักอาศัยโครงสร้างไม้ 1-2 ชั้น ซึ่งจะใช้ประโยชน์อาคารในการ

ภาพที่ 5.48 แสดงลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรมของชุมชนสะพานดำในปัจจุบัน

พักอาศัยเท่านั้น ส่วนอาคารพาณิชย์ เป็นอาคาร ค.ส.ล. สูงประมาณ 2-4 ชั้น

ค.วิถีชีวิต

ชุมชนสะพานดำ ประกอบไปด้วยกลุ่มคนหลากหลายอาชีพ โดยมีกลุ่มผู้ใช้แรงงานอาชีพรับจ้าง โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย โดยตลาดสะพานดำ พ่อค้าแม่ค้าเป็นคนในเมือง บางส่วนก็เป็นคนในชุมชน โดยได้รับการสืบทอดการค้าขายมาจากบรรพบุรุษ โดยวิถีชีวิตพวกกลุ่มพ่อค้าแม่ค้า จะมีการขายของเป็นช่วงคือเช้ากับตอนเย็น โดยจะกลับมาพักผ่อนช่วงกลางวัน จากการสัมภาษณ์ยายแจ่ม เป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนสะพานดำ มาตั้งแต่เด็ก โดยมีอาชีพค้าขายผักที่ตลาดสะพานดำมาตั้งแต่เด็ก โดยปัจจุบันก็ยังคงค้าขายอยู่ โดยท่านบอกว่าเมื่อตอนเด็กตลาดแห่งนี้มีความคึกคักมาก แล้วก็มีความซบเซาลงไป แต่ปัจจุบันเริ่มมีความคึกคักขึ้นมาบ้าง โดยยายก็ยังมีความสุขกับการขายของเรื่อยๆ เพราะลูกหลานก็โตและทำงานกันหมดแล้ว ท่านก็ออกไปขายเพราะไม่อยากอยู่แต่ในบ้าน และท่านก็รู้สึกผูกพันกับที่นี่และคงไม่ย้ายไปไหนอย่างแน่นอน

ภาพที่ 5.47 แสดงวิถีชีวิตของชาวชุมชนสะพานดำที่มีอาชีพค้าขายในพื้นที่

การสัมภาษณ์ยายแจ่ม (19/01/2549)

ง.สภาพปัญหาในชุมชน

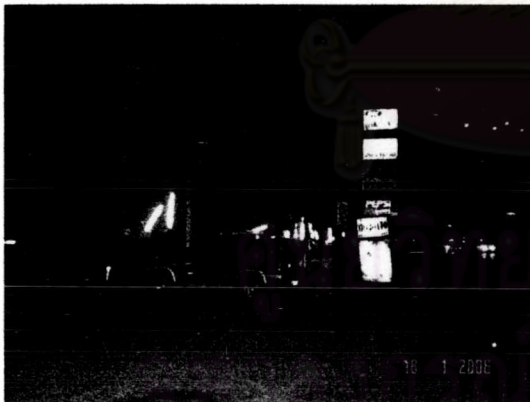
ปัญหาของชุมชนสะพานดำ จากการสัมภาษณ์ คือการส่งเสริมทางด้านสังคม และการส่งเสริมการค้า ซึ่งการค้าขายขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจแล้ว ยังขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะช่วงหน้าฝนจะส่งผลกระทบต่อการขายเนื่องจากเป็นตลาดแผงลอย และบริเวณริมน้ำมีรูปแบบภูมิทัศน์ไม่สวยงาม มีการใช้ประโยชน์กลับพื้นที่ริมน้ำได้น้อย และการศึกษาข้อดี-ข้อเสียของตลาดค้าส่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งต้องมีการจัดระบบที่ดี

ภาพที่ 5.49 แสดงที่ตั้งโครงการตลาดค้าส่ง ซึ่งจะนำความเจริญ และกิจกรรมการค้าเข้ามายังพื้นที่ชุมชนสะพานดำ

ภาพที่ 5.50 แสดงที่ตั้งตลาดสะพานดำ ซึ่งไม่มีการจัดรูปแบบตลาดให้มีระบบที่ดี

ภาพที่ 5.51 แสดงร้านอาหารริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งยังไม่มีการควบคุมรูปแบบร้านค้า และข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินริมแม่น้ำ

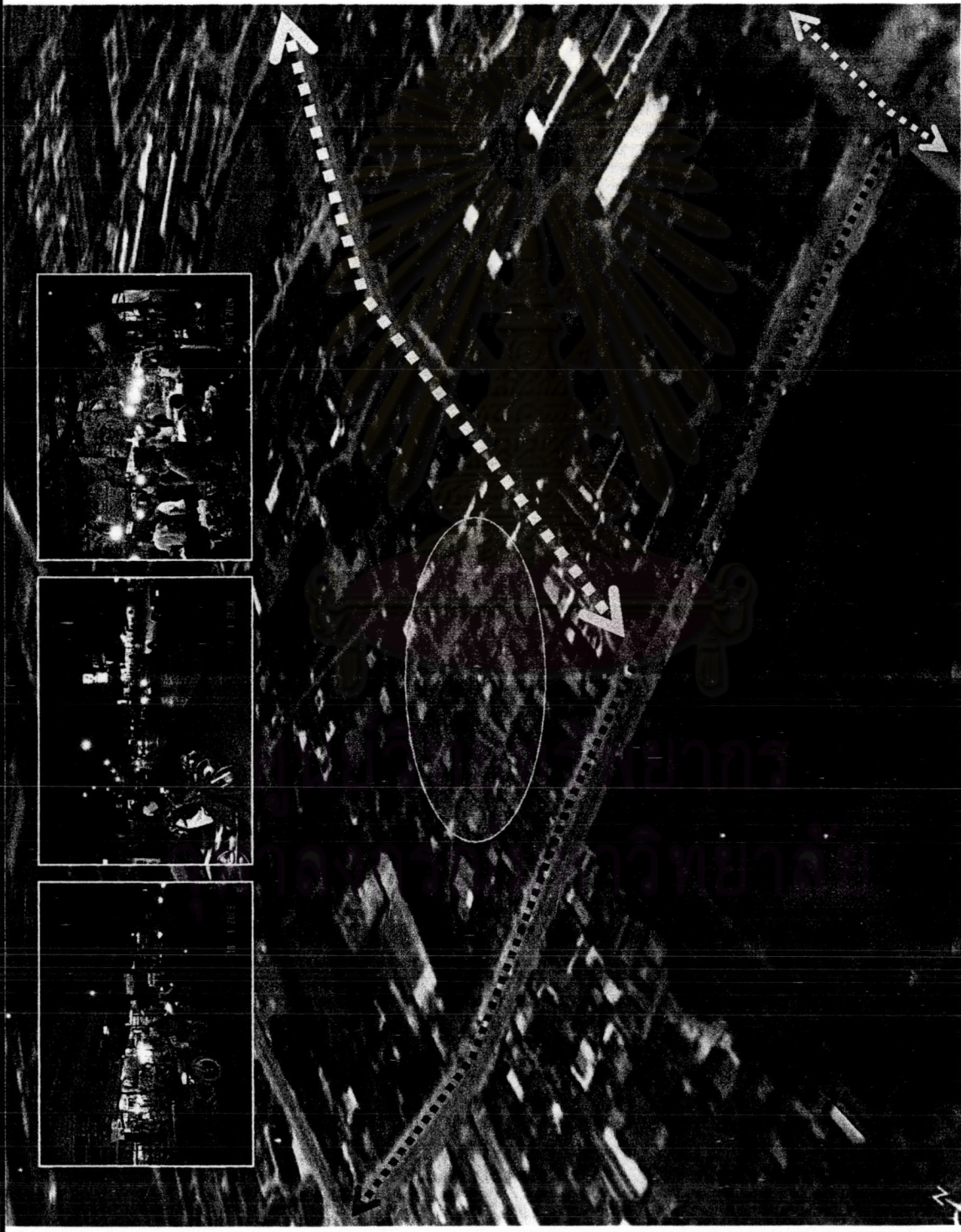
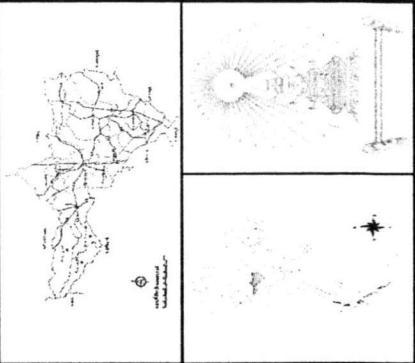

ภาพที่ 5.52 แสดงริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งยังไม่มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินริมแม่น้ำ หรือพัฒนากิจกรรมภายในพื้นที่ริมน้ำ

สัญลักษณ์

- ย่านตลาดสะพานด้่า
- โครงการตลาดค้าส่ง
- บ้านพักอาศัย
- ถนนสาธารณะ
- ถนนริมน้ำ

ที่มา:แผนผังกรมโยธาธิการและผังเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.15 แสดงลักษณะชุมชนสะพานด้่า

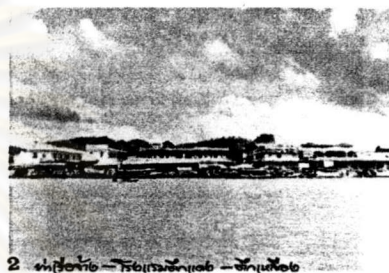
ก. ลักษณะชุมชน

เป็นชุมชนเก่าแก่ของเมืองนครสวรรค์ ซึ่งถือเป็นชุมชนย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของเมืองมาตั้งแต่อดีต โดยในอดีตชุมชนแถบนี้ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางความเจริญของเมือง ปัจจุบันชุมชนก็ยังคงเป็นย่านเศรษฐกิจของเมือง แต่บทบาทได้ลดลงไปมาก หลังจากเปลี่ยนการสัญจรทางน้ำมาเป็นทางบก โดยในชุมชนเป็นตรอก ซอยที่เต็มไปด้วยร้านค้า

ภาพที่ 5.53 แสดงบริเวณย่านชุมชนตลาดริมน้ำ ซึ่งถือเป็นย่านเศรษฐกิจเก่าแก่ของเมืองนครสวรรค์

ภาพที่ 5.55 แสดงบรรยากาศชุมชนย่านริมน้ำในปัจจุบัน

ภาพที่ 5.54 แสดงบรรยากาศชุมชนย่านริมน้ำในอดีต

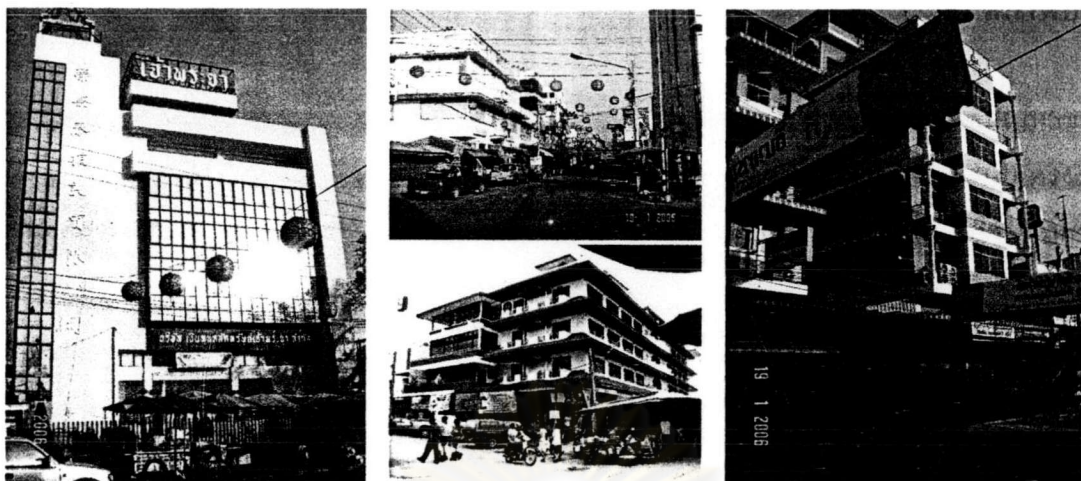
ข. รูปแบบการใช้อาคาร

การใช้อาคารของชุมชนตลาดริมน้ำส่วนใหญ่เป็นแบบ(Mix Use)คือเป็นที่อยู่อาศัยและเพื่อพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นร้านค้า หรือร้านอาหาร ซึ่งตั้งเรียงตามตรอกซอย คล้ายระบบตาราง

ลักษณะอาคาร เป็นอาคารตึกแถว สูงประมาณ 2-3 ชั้น สำหรับอาคารพาณิชย์เพื่ออยู่อาศัย และมีอาคารสมัยเก่าที่เป็นอาคารที่ผู้คนในเมืองรู้จัก เป็นอย่างดี เช่น ตึกเหลือง ตึกขาว(เป็นโรงแรมเก่าในอดีต)

ภาพที่ 5.56 แสดงซอยตรอกโรงเท้า ซึ่งเป็นย่านขายรองเท้า ที่อยู่ในชุมชน

ภาพที่ 5.57 แสดงอาคารเก่าแก่ในชุมชนตลาดริมน้ำ ได้แก่ ดึกขาว ดึกแดง ซึ่งมีประวัติความเป็นมาในอดีต ซึ่งปัจจุบัน บางตึกถูกทิ้งร้างไม่ได้ใช้งาน

ค. วิถีชีวิต

ชุมชนตลาดริมน้ำ ประกอบไปด้วยกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ที่ได้รับสืบทอดการค้าขายมาจากรุ่นพ่อแม่ โดยส่วนใหญ่จะเปิดกิจการร้านค้าหลากหลายประเภท และภายในชุมชนมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจแทบทั้งวัน เนื่องจากเป็นชุมชนย่านเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่ประชากรเหล่านี้จะนับถือศาสนาพุทธ แต่ก็ยังคงมีวัฒนธรรมจีนเข้ามาผสมผสาน โดยเฉพาะพิธีแห่งเจ้าแม่ปากน้ำโพ ซึ่งเป็นการ

การสัมภาษณ์ เจ๊กู่ (25/01/48)

ร่วมมือของคนในชุมชนไปถึงระดับเมือง เพื่อแสดงความสามัคคี โดยการสัมภาษณ์เจ๊กู่ ผู้ที่อยู่บริเวณตลาดริมน้ำมาตั้งแต่เด็ก โดยปัจจุบันขายขนมอยู่ที่ตลาด โดยบอกว่าเมื่อหลายสิบปีก่อนที่นี่มีความคึกคัก ตามตรอกรองเท้า มีผู้คนที่มาซื้อรองเท้าต้องมาที่นี่ ตลาดก็มีความคึกคัก เรือจ้างก็ยังมีอยู่ แต่ปัจจุบันการค้าขายในร้านค้าบางประเภทเริ่มซบเซา เนื่องจากมีการมีห้างสรรพสินค้า และปัญหาเรื่องระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่นที่จอดรถ ทำให้การค้าไม่ดีเท่าที่ควร โดยเจ๊กู่เองมีความผูกพันกับพื้นที่ค่อนข้างมาก และชอบทำงานทางด้านสังคม โดยการเข้าร่วมกับโครงการการพัฒนาเมืองต่างๆ โดยตลอด และคิดที่จะอยากให้มีการพัฒนาสภาพชุมชนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ และสร้างเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

ง.สภาพปัญหาในชุมชน

ปัญหาของชุมชนตลาดริมน้ำ เนื่องจากชุมชนเป็นย่านเศรษฐกิจซึ่งมีผู้คนเข้ามามากมาย แต่ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เข้ามารองรับไม่เพียงพอ เช่นที่จอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และระบบการจัดการของตลาด รวมไปถึงภูมิทัศน์ของตลาดริมน้ำ

ภาพที่ 5.58 ปัญหาที่จอดรถเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนตลาดริมน้ำ รูปแบบที่จอดรถปัจจุบันก็ยังไม่ได้มาตรฐาน

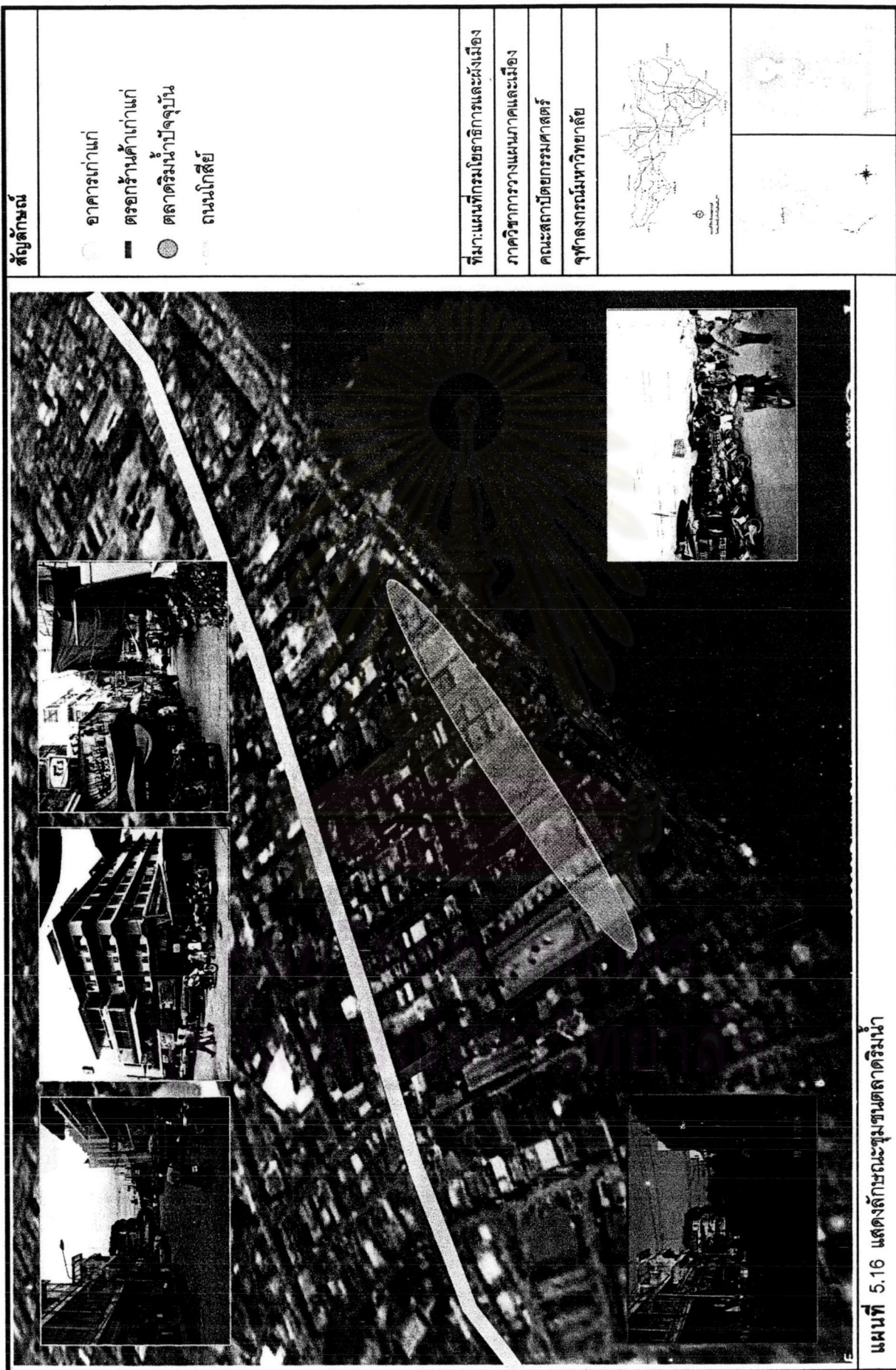
ภาพที่ 5.59 แม่น้ำเจ้าพระยาหน้าตลาดริมน้ำ ยังคงไม่มีการจัดระบบการพัฒนาสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 5.60 สภาพร้านค้าเวลาเก็บของ ยังขาดความเป็นระเบียบ ทำลายทัศนียภาพริมเขื่อน

ภาพที่ 5.61 สภาพร้านค้าแผงลอยขาดการจัดรูปแบบ ที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือการแบ่งประเภทสินค้า

แผนที่ 5.16 แสดงลักษณะชุมชนตลาดริมน้ำ

สัญลักษณ์

- อาคารเก่าแก่
- ตรอกหรือร้านค้าเก่าแก่
- ตลาดริมน้ำปัจจุบัน
- ถนนเก๋าสี

ที่มา:แผนที่กรมโยธาธิการและผังเมือง

ภาควิชาการวางแผนภาคและผังเมือง

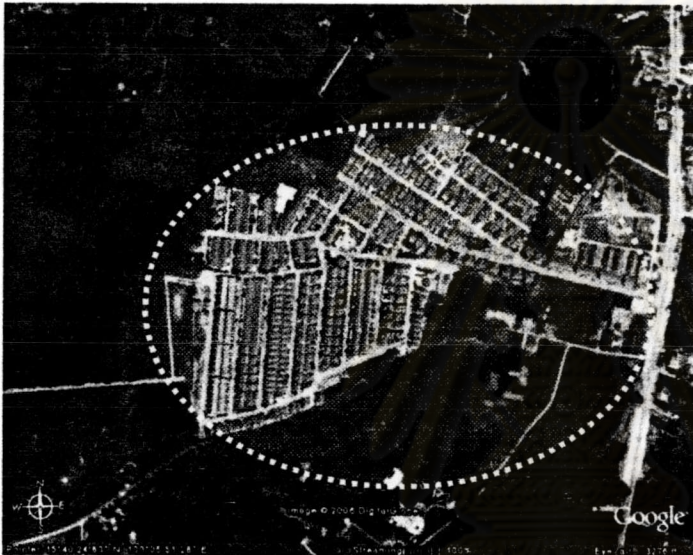
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก. ลักษณะชุมชน

เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ของเมืองนครสวรรค์ ซึ่งถือเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยอย่างชัดเจน โดยในชุมชนแถบนี้ถือได้ว่าเป็นกลุ่มคนเมืองที่มีฐานะรายได้ปานกลางขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่ชาวชุมชนแห่งนี้มีอาชีพรับข้าราชการ ถือได้ว่าเป็นชุมชนใหม่ที่มีขนาดใหญ่ และคาดว่าจะการขยายตัวของเมืองจะขยายมาทางชุมชน

ภาพที่ 5.63 แสดงขนาดของชุมชนการุณรังษีสตลาดใต้ ซึ่งเป็นชุมชนใหม่ที่มีขนาดจำนวนประชากรค่อนข้างมาก

ภาพที่ 5.64 แสดงบรรยากาศบ้านเรือนภายในชุมชนการุณรังษีสตลาดใต้

ภาพที่ 5.62 แสดงทางเข้าชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนใหม่

ข. รูปแบบการใช้อาคาร

การใช้อาคารของชุมชนตลาดริมน้ำส่วนใหญ่เป็นแบบ (Mix Use) คือเป็นที่อยู่อาศัยและเพื่อพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นร้านค้า หรือร้านอาหาร ซึ่งตั้งเรียงตามตรอกซอย คล้ายระบบตาราง

ลักษณะอาคาร เป็นอาคารตึกแถวสูงประมาณ 2-3 ชั้น สำหรับอาคารพาณิชย์เพื่ออยู่อาศัย และมีอาคารสมัยเก่าที่เป็นอาคารที่ผู้คนในเมืองรู้จัก เป็นอย่างดี เช่น ตึกเหลือง ตึกขาว (เป็นโรงแรมเก่าในอดีต)

ภาพที่ 5.55 แสดงซอยตรอกรองเท้า ซึ่งเป็นย่านขายรองเท้า ที่อยู่ในชุมชน

ค. วิถีชีวิต

ชุมชนการุณรังษีตลาดใต้ ส่วนใหญ่ประชาชน
ในชุมชนจะประกอบอาชีพรับข้าราชการ โดยประชากรที่
อาศัยเป็นคนที่พื้นที่แต่ได้มีการย้ายที่อยู่มาบริเวณรอบนอก
เพื่อลดความแออัด ทำให้ภายในพื้นที่ชุมชนนี้เป็นชุมชนพัก
อาศัยที่เงียบสงบ ไม่ค่อยมีกิจกรรมที่โดดเด่น ซึ่งภายใน
ชุมชนจะมีผู้คนมากในวันหยุด ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ไม่ได้ไป

การสัมภาษณ์ อ.สุนทร (21/01/2549)

ทำงาน จากการสัมภาษณ์อาจารย์สุนทร ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ โดยอาจารย์ได้
ย้ายเค้ามารสอนที่โรงเรียนนครสวรรค์ ประมาณสิบกว่าปี โดยพักอาศัยในบ้านเช่า พอมีโครงการ
บ้านจัดสรรเกิดขึ้น จึงชวนเพื่อนไปซื้อเพื่อความสะดวกในการดำรงชีวิต เพราะชุมชนนี้ตั้งอยู่ติด
ถนน มีความเงียบสงบและใกล้ที่ทำงาน โดยจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เป็นพวกข้าราชการมาอยู่อาศัย
เป็นส่วนใหญ่ และอาจารย์ให้ความคิดเห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับชุมชน
ใหม่เหล่านี้แต่ทั้งนี้ควรมีการกำหนดโครงการบ้านจัดสรรให้อยู่บริเวณใกล้เคียงกันเพื่อประหยัดในด้าน
การพัฒนา และตนเองก็รู้สึกมีความผูกพันกับที่นี่ มีความสุขกับสิ่งแวดล้อมเหล่านี้

ง. สภาพปัญหาในชุมชน

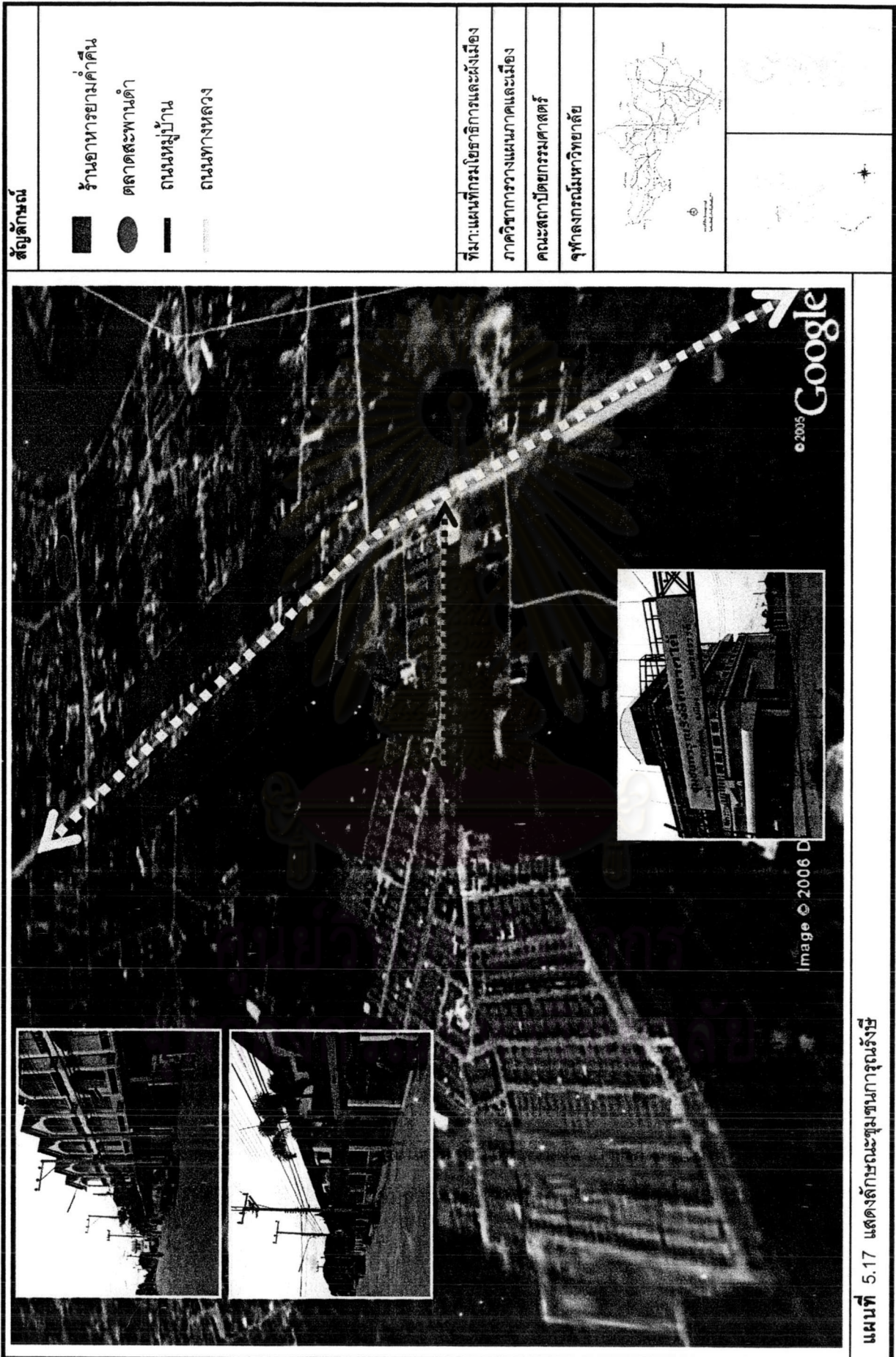
ปัญหาของชุมชนการุณรังษี เนื่องจากชุมชนเป็นย่านพักอาศัยสมัยใหม่ ดังนั้น
สภาพปัญหาอาจไม่ชัดเจน แต่ทั้งนี้การที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ จึงควรมีการพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานให้มีความเพียงพอ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ภาพที่ 5.65 แสดงการเพิ่มของบ้านจัดสรร มีอย่าง
ต่อเนื่อง แต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังมีค่อนข้าง
น้อย

ภาพที่ 5.66 แสดงบ้านภายในโครงการ การใช้ประโยชน์
อาคารภายในชุมชน ยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่

แผนที่ 5.17 แสดงลักษณะชุมชนการุญรังสี

ก. ลักษณะชุมชน

เป็นชุมชนที่เริ่มก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่อดีต โดยเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขา โดยมีเส้นทางขึ้นไปยังวัดศิ่ววงศ์ ตลอดสองข้างทางจะมีการก่อตัวของชุมชน ซึ่งบริเวณติดถนนจะเป็นร้านค้า ร้านอาหาร และร้านบริการประเภทต่างๆ และมีการตัดซอยย่อยเข้าไปเต็มไปด้้วยบ้านพักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง

ภาพที่ 5.58 แสดงพื้นที่ที่ตั้งชุมชนพัฒนาการ(ท่าทอง) ซึ่งเป็นชุมชนเก่าบริเวณทางขึ้นวัดศิ่ววงศ์

ภาพที่ 5.59 แสดงรูปแบบที่อยู่อาศัย บริเวณชุมชนพัฒนาการ(ท่าทอง)

ภาพที่ 5.57 แสดงบรรยากาศ บริเวณชุมชนพัฒนาการ(ท่าทอง) ซึ่งเป็นร้านค้าบริเวณด้านหน้าชุมชน

ข.รูปแบบการใช้อาคาร

การใช้อาคารของชุมชนพัฒนาการ ส่วนใหญ่แบ่งเป็นสองประเภท คือกลุ่มร้านค้าจะเป็นพวกที่อาศัยอยู่บริเวณด้านหน้าของถนนเข้าวัดศิ่ววงศ์ พวกนี้จะใช้ที่พักอาศัยในการดำเนินธุรกิจการค้าส่วนตัว กับกลุ่มที่สองที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ในซอย ซึ่งชาวชุมชนเหล่านี้จะประกอบอาชีพรับจ้าง อาทิเช่น รับจ้างในโรงงานและห้างร้านต่าง หรือพวกขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง

ลักษณะอาคาร เป็นอาคารตึกแถว สูงประมาณ 2-3 ชั้น สำหรับอาคารพาณิชย์เพื่ออยู่อาศัย และอาคารบ้านพักอาศัย ซึ่งมีทั้งโครงสร้างไม้ และโครงสร้างค.ส.ล. โดยมีรูปแบบไม่แน่นอน เนื่องจากเจ้าของเป็นผู้สร้างเอง

ภาพที่ 5.60 แสดงรูปแบบของอาคารภายในชุมชน ซึ่งเป็นอาคารสูง 2-3 ชั้น

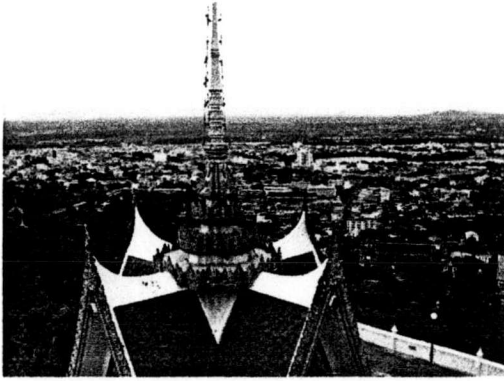
ภาพที่ 5.61 แสดงรูปแบบอาคารร้านค้าภายในชุมชน ซึ่งยาวตลอดเส้นทางเข้าสู่วัดคีรีวงศ์

ค. วิถีชีวิต

ชุมชนพัฒนาการ ส่วนใหญ่ประชาชนในชุมชนเป็นชาวนครสวรรค์เดิม ซึ่งมีบางส่วนเป็นคนต่างพื้นที่ที่เข้ามาเช่าที่พักเพื่อทำงานในเมือง โดยประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพค้าขาย และอาชีพรับจ้างภายในเมือง โดยภายในชุมชนมีความผูกพันกับวัดคีรีวงศ์ โดยมีการใช้วัดแห่งนี้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ โดยภายในชุมชนที่ประกอบการค้าเพื่อรองรับความต้องการในชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวหรือผู้คนที่มาประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญ

ง. สภาพปัญหาในชุมชน

ปัญหาของชุมชนพัฒนาการ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม ระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ที่จอดรถในชุมชน ขนาดของถนน เป็นต้น และภายในชุมชนซึ่งเป็นทางผ่านขึ้นไปยังยอดเขา ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ไม่มีการพัฒนาทางด้านภูมิทัศน์

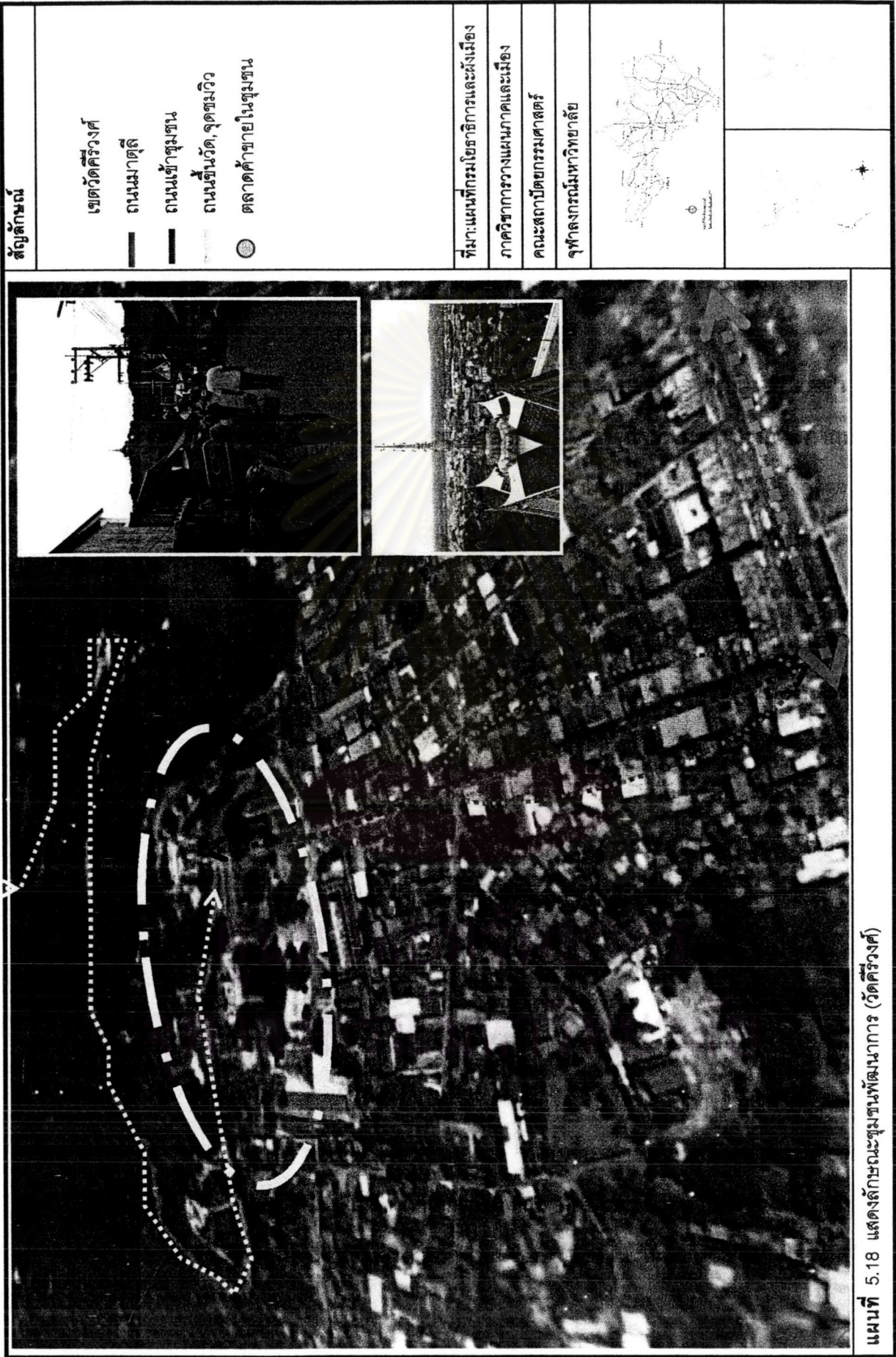
ภาพที่ 5.62 แสดงบนยอดเขาวัดคีรีวงศ์ ซึ่งสามารถมอง
บรรยากาศเมืองนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 5.63 แสดงสภาพทางเข้าวัด ซึ่งมีถนนที่คับ
แคบ และภูมิทัศน์ไม่สวยงาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 5.18 แสดงลักษณะชุมชนพัฒนาการ (วัดคีรีวงศ์)

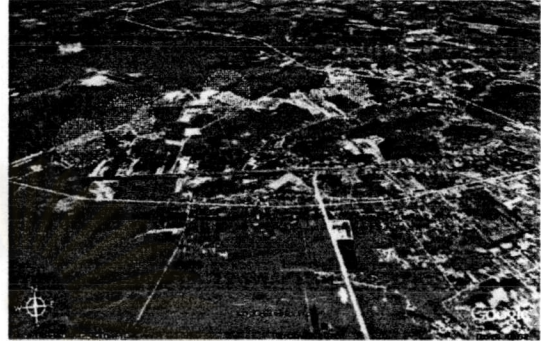
5.4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของย่านและชุมชนของเมืองนครสวรรค์

จากการศึกษาความเป็นมาของเมืองนครสวรรค์ในอดีต ทำให้เราเห็นพัฒนาการของเมืองนครสวรรค์ ตั้งแต่เป็นชุมชนเล็ก ๆ จนกระทั่งเติบโตกลายเป็นเมืองใหญ่ โดยเมืองเองได้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมาย จนปัจจุบันเมืองได้มีพัฒนาการด้านต่างมากมาย และมีบทบาทที่สำคัญในด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการพัฒนาการดังกล่าวในระดับเมือง ได้ส่งผลมายังระดับย่านและชุมชน

โดยการศึกษาระดับย่านและชุมชน พบว่า ในระดับย่านเริ่มมีความโดดเด่นทางประเภทกิจกรรมที่แตกต่างกัน อาทิ กิจกรรมด้านการค้า กิจกรรมด้านการปกครอง กิจกรรมด้านนันทนาการ ฯ มีการกระจายอยู่ตามพื้นที่เมือง ซึ่งกล่าวได้ว่าการแบ่งเป็นย่านต่างๆ ตามประเภทการใช้งานค่อนข้างชัดเจน โดยย่านที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ได้แก่ ย่านพาณิชย์และย่านพักอาศัย โดยสาเหตุน่าจะมาจากการที่เมืองนครสวรรค์ เป็นเมืองที่มีบทบาทด้านการค้าและบริการ ทำให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับย่านในเมือง ย่านการค้าและย่านพักอาศัยมีการขยายตัวมากที่สุด เมื่อสำรวจจะพบว่าภายในเมืองนครสวรรค์ ปัจจุบันมีแหล่งที่อยู่อาศัยเกิดขึ้นมากมาย โดยเป็นโครงการขนาดใหญ่กระจายตามพื้นที่ว่างในเมืองที่มีถนนเข้าถึง และข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่ง คือ บริเวณสถาบันการศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยมหิดล(นครสวรรค์)ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงก่อตั้ง ซึ่งถ้าได้รับความนิยมและมีจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้น น่าจะทำให้เกิดย่านการศึกษาที่มีกิจกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มขึ้น ซึ่งควรมีการวางแผนทางการพัฒนาทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมต่อไป

ในระดับชุมชน จากการวิเคราะห์พบว่าภายในเมืองนครสวรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วยชุมชนต่างๆ มากมาย โดยทุกชุมชนก็มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป แต่ทุกชุมชนต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในปัจจุบันมีการย้ายของกลุ่มแรงงาน และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาเข้ามายังเมืองนครสวรรค์เพิ่มขึ้น ทำให้มีการเพิ่มของประชากรภายในเมือง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดธุรกิจเกี่ยวกับที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นมากมาย โดยปัจจุบันมีชุมชนย่อยๆ กระจายตามถนนสายหลักและสายรองค่อนข้างมาก ซึ่งแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนยังคงเกิดขึ้นต่อไป จึงควรมีการ

วางแผนเกี่ยวกับระบบชุมชนภายในเมือง รวมถึงการหาแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาภายในชุมชนดั้งเดิม เพื่อให้เกิดระบบชุมชนที่ดีควบคู่กันไประหว่างชุมชนเก่าและชุมชนใหม่ ซึ่งจะทำให้เมืองน่าอยู่และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ภาพที่ 5.64 ปัจจุบันเมืองนครสวรรค์เองมีหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย โดยอนาคตมีแนวโน้มโครงการบ้านจัดสรรประเภทนี้ยังคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 5.65 แสดงศูนย์กลางตลาดค้าส่งที่กำลังดำเนินโครงการอยู่

ภาพที่ 5.66 แสดงการขยายตัวของเมือง ที่มีการขยายออกไปตามถนนสายหลักและสถานที่สำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.5 บทสรุป

จากการวิเคราะห์สภาพย่านและชุมชนของเมืองนครสวรรค์ พบว่าปัจจุบันภายในเมืองมีการแบ่งย่านค่อนข้างมีรูปแบบชัดเจน ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นทางกายภาพมีการแบ่งย่านพาณิชยกรรม ย่านพักอาศัย ย่านราชการ ฯ โดยรูปแบบของอาคารก็เปลี่ยนไปตามลักษณะของการใช้งาน โดยกิจกรรมจะมีความคึกคักบริเวณย่านการค้า หรือย่านที่สำคัญในเมืองซึ่งแตกต่างกันไปตามช่วงเวลา โดยย่านต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน เนื่องมาจากการแยกรูปแบบการใช้งานที่ชัดเจน ซึ่งย่านต่าง ๆ สามารถรับรู้ได้สำหรับคนที่อาศัยในเมือง โดยการใช้สถานที่สำคัญในเมืองเป็นการรับรู้ อาทิเช่น วัด ตลาด โรงพยาบาล ศูนย์ราชการ เป็นต้น แต่เมื่อวิเคราะห์สภาพย่านต่างๆในเมือง ยังคงเห็นสภาพของย่านต่างๆ ที่ขาดการพัฒนาให้มีรูปแบบการใช้งานที่สะดวกหรือมีทัศนียภาพที่สวยงาม โดยเฉพาะย่านตลาดเก่า ย่านสถานที่ราชการ เป็นต้น

สำหรับชุมชนในเมืองนครสวรรค์แบ่งออกเป็นหลายชุมชน โดยเป็นการผสมกันระหว่างชุมชนเก่าแก่ และชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ภายในเมือง อันเกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการศึกษา ทำให้มีประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้ภายในเมืองมีความหลากหลายของวิถีชีวิตและสถานภาพทางสังคมซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้การที่จะแก้ไขปัญหาให้ถึงระดับชุมชน ต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

โดยแนวโน้มของเมืองนครสวรรค์ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีโครงการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่อยู่ในขั้นตอนดำเนินการมากมาย อาทิการสร้างมหาวิทยาลัย ตลาดค้าส่งผลผลิตทางการเกษตร ฯ ซึ่งเมื่อโครงการเหล่านี้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย จะส่งผลทางด้านการค้าแหล่งงานในเมือง บทบาทของเมืองที่เพิ่มขึ้น โดยปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการขยายตัวของเมืองนครสวรรค์ ต่อไปในอนาคต

ดังนั้นการควบคุมการขยายตัวของเมืองนครสวรรค์จากปัจจัยต่างๆ ให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยมีรูปแบบที่ดี และเกิดความสัมพันธ์กันในระดับเมือง ย่าน ลงไปถึงระดับชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีเป้าหมายการพัฒนาเมืองในแต่ละระดับในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับศักยภาพของเมือง โดยทั้งนี้การพัฒนาควรควบคู่ไปกับการรักษาและอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่ดีของเมือง อาทิ วิถีชีวิตดั้งเดิม ย่านการค้าเก่า รูปแบบอาคารที่ควรอนุรักษ์ ฯ เพื่อที่เมืองนครสวรรค์เองเป็นเมืองที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการรักษาเอกลักษณ์ที่ดีของเมืองต่อไปในอนาคต